Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur H. Lips,
Hoofdraadsman

SPEL JE GO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 11 - NOV. 1973 - 12e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Suriname en de Antillen

— Deze maand verkiezingen in de West!
— Het probleem Suriname en Antillen
— wordt steeds klemmender!
— Vakbonds- en onderwijsstakingen
— vergezeld van botsingen tussen
— politie en burgers. Waar gaat dat heen?
— In dit ekstra-nummer de nodige informatie.

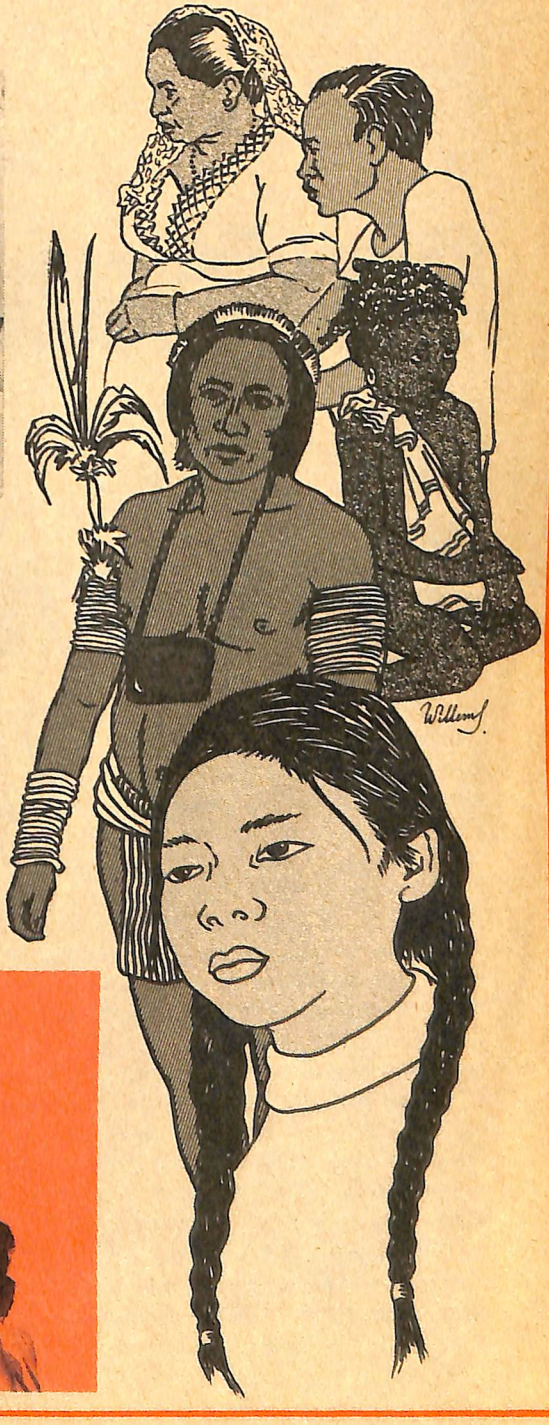

28 PAGINA'S OVER DE RIJKS-DELEN

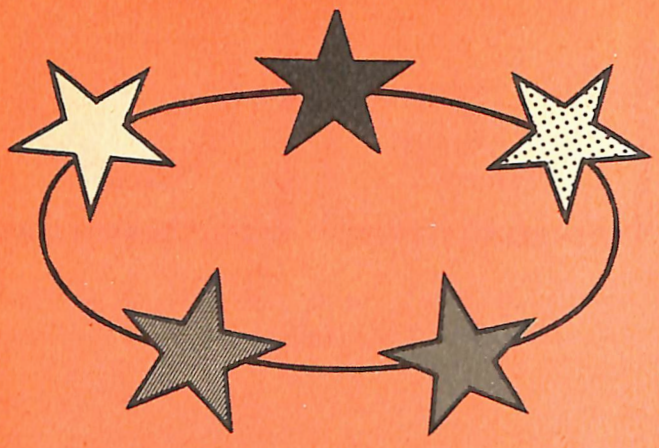

Suriname en de Antillen

De laatste jaren hebben we in november steeds een extra-nummer van Ego uitgegeven, dikker dan een gewoon nummer, meer artikelen dus maar daarnaast ook meer illustratie-materiaal, en, het voornaamste, gewijd aan een speciaal onderwerp. In 1971 was dat het drugs-probleem, in 1972 de para-psychologie en dit jaar zijn het Suriname en de Antillen. Bovendien krijgen die extra nummers ook een speciale kleur en dat scheelt, wat het aanzicht betreft, een slok op een borrel.

Het kiezen van de onderwerpen geschiedt niet willekeurig. Onze raadslieden informeren bij de aan de humanistische geestelijke verzorging deelnemende militairen aan welke onderwerpen zij de voorkeur geven en daar richten we ons dan naar. Er kan dus veilig gesteld worden dat het huidige onderwerp blijkbaar in de belangstelling van jonge mensen ligt anders was het er bij onze deelnemers nooit uitgekomen.

Dat stemt trouwens overeen met andere waarnemingen, het is ontegenzeggelijk juist dat het probleem van de „overzeese koninkrijksdelen" in parlement en publiciteitsmedia het afgelopen jaar een grote belangstelling heeft gehad. De omstandigheden waren daar ook naar, de belangrijke stakingen van enkele maanden geleden in Suriname, de steeds duidelijker naar voren komende vraag om onafhankelijkheid, het nog steeds problemen leverende vraagstuk van de aanwezigheid van een grote groep Surinamers in ons land.

Wij verwachten dat de belangstelling, met name voor Suriname, in de toekomst nog zal toenemen. We vinden daarom de keuze van onze deelnemers uitstekend en we hebben ons best gedaan om binnen het bestek dat ons ten dienste staat er een goed nummer van ons blad van te maken.

We zijn verheugd daarbij de steun te hebben gekregen zowel van Surinamers als van Nederlanders. En onder hen mensen van verschillende deskundigheid, politici, vakbondsmensen, onderwijsdeskundigen enz. Wij hopen dat daardoor de uitgave voldoende kanten van het vraagstuk laat zien en er informatie over verstrekt. Het is natuurlijk niet zo dat we alle in aanmerking komende vraagstukken hebben kunnen opnemen en wat we wèl hebben opgenomen is zeker niet uitputtend behandeld. Dat kon eenvoudig niet en het zou ook niet wenselijk zijn geweest, Ego heeft een bescheiden opzet, niet alleen wat de omvang betreft maar ook wat de bedoelingen aangaat, we willen zeker niet de pretentie voeren dat we vraagstukken min of meer uitputtend behandelen. Integendeel, de bedoeling is veel eer om door een bepaalde wijze van uitgeven een zekere belangstelling te wekken in de hoop dat de lezer zelf op zoek gaat naar verder informatie-materiaal. Hij hoeft daar niet eens zo erg zijn best voor te doen, iedere Nederlandse boekwinkel heeft tegenwoordig boeken en brochures over Suriname en de Antillen voorradig. Het valt niet mee om met een maandblad enigszins in de buurt van de actualiteit te blijven. Dit keer zijn we daar vrij aardig in geslaagd, nu er in Suriname in november verkiezingen worden gehouden is het wel heel mooi dat ons blad deze maand aan Suriname en de Antillen is gewijd. Omdat ons blad in de eerste plaats bestemd voor militairen hebben we ook twee artikelen opgenomen over zaken die speciaal hen betreffen nl. „De politieke betekenis van de Nederlandse militairen in Suriname" en „De situatie van de Nederlandse dienstplichtige militairen in de West".

Wij hopen dat dit nummer de nodige belangstelling zal krijgen, niet-abonnees kunnen dit nummer, zover de voorraad strekt, aanvragen bij de raadslieden en het bureau hoofdraadsman. **Red.**

Vaarwel, Akoeba, Vaarwel!

Vaarwel, Akoeba, mijn vrouw, mijn schat, vaarwel!
Strijden ga ik! Eerst nà d'overwinning
kom ik terug....
Lang heel lang heeft men ons getart.
Eerst gekocht en verkocht en dan geslagen.
Op ons beider gezicht staat het merk gebrand
van des meesters naam, ten eeuwigen dage.

Vaarwel, Akoeba, mijn vrouw, mijn schat, vaarwel!
Strijden ga ik! Eerst nà d'overwinning
kom ik terug....
't Was op de plantage, dat ik jou vond.
Je had nog een moeder, waar is die gebleven?
En je broeders en zusters? Zij rusten in den grond,
men heeft ze allen den dood in gedreven.

Vaarwel, Akoeba, mijn vrouw, mijn schat, vaarwel!
Strijden ga ik! Eerst nà d'overwinning
kom ik terug....
Weet je nog van dien avond, vrouw,
dat ik je met mij had meegenomen?
De meester was dronken, hij brulde en wou
dat je bij dien smeerlap in 't nest was gekomen.

Vaarwel, Akoeba, mijn vrouw, mijn schat, vaarwel!
Strijden ga ik! Eerst nà d'overwinning
kom ik terug....
Nu sta je hier voor mij, jij dappere vrouw!
Beproef me, 'k ben sterk en sterk ga ik henen.
'k Ben dubbel zoo moedig, Akoeba, door jou.
Zie, deze vuisten zijn hard als de steenen.

Vaarwel, Akoeba, mijn vrouw, mijn schat, vaarwel!
Strijden ga ik! Eerst nà d'overwinning
kom ik terug....
Hoor je het blanke volk al? hun heir
spreekt als de tallooze bladren der boomen.
Voor ze verslagen zijn keer ik niet weer.
Kus mij!.... de witte soldaten komen.

(Bewerkt naar A. de Kom).

A. de Kom

Cornelis Gerard Anton de Kom werd op 22 februari 1898 geboren te Paramaribo. Na de lagere school behaalde hij het boekhoudersdiploma en verwierf zich een gedegen kennis van het Engels, Frans, Duits, Negerengels en Papiamento.
Vertrok in 1920 naar Nederland. Schreef o.a. in „Links Richten" en begon er aan zijn boek „Wij slaven van Suriname". Hij kon er geen uitgever voor vinden.
In 1932 reisde De Kom terug naar zijn vaderland.
De toestanden waren daar in sociaal-ekonomisch opzicht schrikbarend en door de autoriteiten werd de komst van De Kom die zij niet anders konden zien dan als een kommunistische opruier dan ook met schrik tegemoet zien.
Hij werd verwelkomd door duizenden van zijn arme landgenoten van allerlei ras.
Op allerlei manieren probeerden de autoriteiten hem te provoceren. Bij de relletjes die hierdoor ontstonden vielen enkele doden en vele gewonden.
De Kom werd gearresteerd en op 10 mei 1933 op de boot naar Nederland gezet.
In Nederland voltooide De Kom zijn werk „Wij slaven van Suriname" en nam er deel aan de strijd tegen het opkomende fascisme.
Op 7 augustus 1944 werd De Kom door de Duitsers gearresteerd.
Via Scheveningen, Vught en Oranienburg kwam hij terecht in het konsentratiekamp Neuengamme, waar hij op 24 april 1945 overleed.
Zijn lichaam werd later overgebracht naar de erebegraafplaats te Loenen, op de Veluwe.
Het gedicht dat we hierbij plaatsen is afkomstig uit de bundel „Strijden ga ik".

SURINAME TUSSEN GISTEREN,

Loop met mij mee — laat mij je land zien — wide screen — technicolor — het is een land van prachtige kleuren — heerlijke geuren — van de zon — goed dan — een land van ergerlijke wantoestanden — afgeleefde oude banden — met een vergeeld verleden — een vuilnishoop — ik houd ervan (R. Dobru, Surinaams dichter).
Het is een vreemde gewaarwording om na een lange vlieg- of bootreis in een land terecht te komen, waar mensen, die hun oorsprong hebben uit vier verschillende kontinenten allemaal Nederlands tegen je praten en waar je op verkeersborden de weg naar Groningen en Wageningen of naar Domburg en Alkmaar aangegeven ziet.
De Nederlander van 1973 wordt hierdoor of hij wil of niet heel nadrukkelijk bij zijn koloniaal verleden bepaald. Suriname, laatste rest van tropisch Nederland, met de Nederlandse Antillen, nog opgenomen in het Koninkrijk der Nederlanden, straks een politiek zelfstandig land, zonder echter een echte natie te zijn. Suriname, tragisch produkt van Nederlands koloniaal beleid.

Wat weet de doorsnee Nederlander van Suriname? Tot voor kort niet veel meer dan dat het een gebied is ergens in Zuid- of Midden-Amerika met Paramaribo als hoofdstad, dat er bauxiet in de grond zit en bruine bonen met rijst en kousenband daar een geliefd volksvoedsel is. Misschien ook nog dat Suriname van oudsher een zendingsgebied is van de Evangelische Broedergemeente (De Hernhutters) en dat de liefde van het Surinaamse volk voor het vorstenhuis jaarlijks op Koninginnedag gedemonstreerd wordt door fleurig uitgedoste omvangrijke „koto-missies."
De laatste paar jaar is Suriname veel meer in het nieuws gekomen. De val van de regering Pengel in 1969, de uitgebreide stakingen, de exodus (bijna een evakuatie) van tienduizenden Surinamers uit Suriname met bestemming Nederland (Bijlmer expres), de instelling van de Koninkrijkskommissie met politieke zelfstandigheid van Suriname en de Nederlandse Antillen als inzet, dit alles heeft zijn weerslag gevonden in pers, radio en T.V. Er is veel — meest negatieve — informatie over Suriname en Surinamers tot ons gekomen. Het is echter de vraag of al deze informatie wel heeft bijgedragen tot een duidelijker beeldvorming van Suriname en zijn bevolking. Dat is dan ook de reden dat in dit artikel wat samenhangende informatie wordt gegeven over het land en zijn bewoners.
Aan het eind van de zestiende eeuw landden de Spanjaarden in de Guyana's aan de noordkust van Zuid-Amerika, waarvan het middelste gedeelte het tegenwoordige Suriname is. Zij verdwenen al gauw en in 1613 vestigden Amsterdamse kooplieden er een faktory. Rond 1630 stichtten de Engelsen de kolonie Suriname. Op 31 juli 1667 werd de vrede van Breda gesloten, waarbij Guyana aan Nederland werd toegewezen in ruil voor de vestiging Nieuw Amsterdam, het latere New York. Na allerlei geharrewar, kocht de West Indische Compagnie in 1682 voor een bedrag van *f* 260.000,— de bezittingen in de West. Van Sommelsdijk werd in 1683 de eerste gouverneur van de kolonie. De oorspronkelijke bewoners, de Indianen, voelden er niets voor om als slaven op de plantages te werken. Zij waren er lichamelijk ook niet geschikt voor. Dezelfde situatie deed zich voor in andere Zuid-Amerikaanse landen en om in de behoefte aan werkers op de plantages te voorzien, werd een deel van de Afrikaanse negerbevolking in slavernij naar Noord- en Zuid-Amerika gevoerd. Zij kwamen ook in Suriname terecht, in totaal 55.000 personen. Zij werden op de plantages slecht behandeld en als zij de kans kregen, vluchtten zij de oerwouden in. Deze vluchtelingen leden veel ontberingen, maar hun nakomelingen, de Bosnegers, treft men tot op de dag van vandaag aan. Hun aantal bedraagt rond 25.000.
De afschaffing van de slavernij in Suriname had nogal wat voeten in de aarde. Na veel geharrewar, o.a. over de aan de eigenaars van de plantages te betalen schadevergoeding, kregen alle 33.000 slaven in 1863 officieel de vrijheid, maar de werkkrachten moesten — tegen betaling van loon — nog een tiental jaren op de plantages blijven werken. Op 1 juli 1873 kregen zij uiteindelijk de vrijheid, de meesten lieten de plantages in de steek en vestigden zich in Paramaribo, waar zij veelal een armelijk bestaan leidden. De plantagehouders eisten een oplossing en die kwam er ook. Nadat al eerder Chinezen waren aangetrokken — die echter op de plantages niet konden aardden — besloot het gouvernement elders in Azië kontraktarbeiders te werven. Uit het gebied van het tegenwoordige India en Pakistan werden in totaal 34.000 Hindostanen gehaald. De meesten van hen bleven in Suriname, na afloop van hun vijfjarig kontrakt en vestigden zich als kleine landbouwers, met rijst als hoofdprodukt.
Naast de immigranten uit India, werden in de periode 1890-1939 ook uit het voormalige Nederlands Indië enige tienduizenden werkkrachten, voornamelijk uit Java, aangevoerd. De Javanen werden aangetrokken om op de plantages te werken. De plantages raakten echter steeds meer in verval. De Javanan bleven echter in Suriname en vestigden zich als kleine landbouwers en leidden een armelijk bestaan, enerzijds omdat zij geen enkele hulp kregen van overheidswege, anderzijds omdat zij bleven vasthouden aan hun oorspronkelijke gebruiken.
Nederland toonde voor de Tweede Wereldoorlog nauwelijks enige belangstelling voor zijn kolonie in de West. Alle aandacht koncentreerde zich op het veel winstgevender Nederlands Indië. De begroting werd vrijwel elk jaar beknot, waardoor de ontwikkeling in Suriname werd afgeremd.
In een samenleving, die door zo verschillende bevolkingsgroepen wordt gekenmerkt, ontstaan gemakkelijk tegenstellingen en konflikten, of op zijn minst vooroordelen. Er is een tijd geweest, dat de Nederlandse gezagsdragers er doelbewust naar streefden de verschillende bevolkingsgroepen uit elkaar te houden. De Creolen, die na de afschaffing van de slavernij naar Paramaribo waren getrokken, beheersten tot ver na de Tweede Wereldoorlog het stadsbeeld. Zij voelden zich ver boven de Hindostanen en Javanen verheven. Deze

NU EN MORGEN

beide laatste bevolkingsgroepen bevolkten het platteland, waar de landbouw geheel in hun handen kwam. Door hun ijver, spaarzaamheid en zeer sterke bevolkingsgroei, vertegenwoordigden de Hinostanen in toenemende mate een ekonomische en politieke macht. Zij trokken later ook naar de stad.
Hoewel zij hun eigen godsdienst en kultuur in sterke mate bewaard hebben, hebben zij de Creolen ...gzamerhand niet alleen in aantal, maar ook ekonomisch en politiek voorbijgestreefd.
Een belangrijke faktor hierbij is ook het gezinsleven. De familieband bij de Hindostanen is zeer intens, de man/vader is het onbetwistbare hoofd. Bij de Creolen daarentegen is de vrouw de centrale figuur, ook al omdat de man vaak tijdelijk of permanent ontbreekt.
De aparte levenswijze en het onderling gebruiken van een eigen taal, leiden er toe dat de kloof tussen de diverse bevolkingsgroepen gehandhaafd blijft. Zelfs de armoede wordt gescheiden beleefd.
Duidelijk blijkt dat bijvoorbeeld uit het volgende. In Paramaribo bevinden zich achter de grote gebouwen de erfwoningen. Deze erfwoningen kan men bereiken door een poort naast de gebouwen. Erfwoningen waren vroeger veelal slavenwoningen. Deze armoedige huisjes, vaak slechts één kamer, hebben de w.c. en het bad op het erf. Niet ieder huisje heeft stromend water. Men moet dan gebruikmaken van een gemeenschappelijke kraan. In Paramaribo nu zijn meer dan 14.000 erven. Op de grote erven (bigi djari) staan wel dertig huisjes, op andere kleine erven (pikin djari) zelden meer dan tien. Het opvallende is nu dat men de Hindostanen vooral kan aantreffen op de bigi djari, terwijl de Creolen meer op de pikin djari te vinden zijn.
Volgens de laatste volkstelling bedraagt het aantal Hindostanen in Suriname thans 142.300 tegenover 118.500 Creolen. Naast het hogere geboortecijfer van de Hindostanen, heeft ook de hogere migratie van Creolen naar Nederland ertoe bijgedragen dat de Creolen numeriek door de Hindostanen zijn overvleugeld.
De grotere migratie geneigdheid van de Creolen wordt niet alleen veroorzaakt door de vrees om door de Hindostanen verdrongen te worden, ook is het feit dat de Hindostanen meer bereid zijn alles, ook heel kleine baantjes, aan te pakken, een faktor van betekenis.
Aangezien het onderwijs — helaas — nog erg Nederlands is ingesteld (in Suriname heeft men rekenboekjes, waarin een groenteboer andijvie, bloemkool en witlof verkoopt; dit zijn voor de kinderen volstrekt onbegrijpelijke woorden), is dat bij migratie naar Nederland uiteraard wel een voordeel.
Suriname anno 1973 is een tragisch en verziekt land. Elk moment kan het onbehagen, dat bij grote groepen in de Surinaamse samenleving bestaat weer tot relletjes leiden. Daarom blijven de tralies voor de winkelramen maar zitten. De illusies zijn wreed verstoord. Het leek allemaal zo anders te zullen gaan. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontstond er een ekonomische opleving, omdat de Amerikanen plotseling grote belangstelling toonden voor de Surinaamse bauxiet vanwege hun grote behoefte aan aluminium voor de vliegtuigindustrie. Na de oorlog stichtte Nederland voor Suriname een Welvaartsfonds. Toen in 1954 Suriname eindelijk de door Koningin Wilhelmina in 1941 al aangekondigde grotere zelfstandigheid kreeg en een nieuwe rechtsorde onder de naam Koninkrijksstatuut tot stand kwam, werd gelijktijdig een begin gemaakt met de uitvoering van een Tienjarenplan. De hoge verwachtingen gingen niet in vervulling. De gestelde doeleinden werden slechts zeer ten dele bereikt. Een grotere sociale en ekonomische zelfstandigheid voor Suriname was nauwelijks een stap dichterbij gebracht.
In 1965 werd een nieuw Tienjarenplan opgesteld. Dat plan ging de mist in en werd in 1967 vervangen door een Vijfjarenplan. Ook met dit plan zijn de gestelde doeleinden niet bereikt. Niet alleen ekonomisch, maar ook politiek werd de bevolking op een zware proef gesteld. De hoop dat in 1969 na het diktatoriale bewind van Pengel de nieuwe regering Sedney de beloften zou waarmaken, ging niet in vervulling. De korruptie nam nog toe en zelfs ministers maakten zich eraan schuldig. De stakingen aan het begin van dit jaar leidden echter niet tot aftreden van de regering. Er bleek geen alternatief voorhanden te zijn.
Gelukkig blijven er mensen geloven in betere tijden voor Suriname. Niet alleen in ekonomische zin, maar ook in de zin dat de verschillende bevolkingsgroepen tot één natie zullen worden samengesmeed. Eén van de woordvoerders, de dichter Dobru, al eerder geciteerd, brengt zijn hoop voor Sranan (Suriname) als volgt onder woorden:

„Als een koele warmende
bries uit Asia is je zaad in
Sranen gevallen
China, India, Indonesia
hebben samengespannen
hebben je geschonken aan
mijn land
als ik Afrika en Amerika
kan oculeren in je takken
zal de wereld jaloersen op
het nieuwe ras
vijf sterren zullen zich dan
eindelijk hebben verenigd
tot één
in je ogen bloeien wajang en
gamelan
je mond straalt de tabla
naar je handen
in je heupen dreigt de draak
verzwelg drum en fluit
wees mijn bruid"

N. J. PRINSEN

Het statuut en zijn konsekwenties

Als je kijkt naar de verhouding tussen Nederland aan de ene kant en Suriname en de Nederlandse Antillen aan de andere kant, dan lijkt me dit een heel goede vraag. Tot 1954 waren Suriname en de Nederlandse Antillen zeker nog koloniën van Nederland, d.w.z. ze bestuurden zichzelf niet, maar werden door Nederland bestuurd. Maar in 1954 werd het „Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden" afgekondigd om een nieuwe verhouding tussen de drie landen vast te stellen. De tekst van het Statuut begint als volgt:

„Nederland Suriname en de Nederlandse Antillen, overwegende dat zij uit vrije wil verklaard hebben in het Koninkrijk der Nederlanden een nieuwe rechtsorde te aanvaarden, waarin zij de eigen belangen zelfstandig behartigen en op voet van gelijkwaardigheid de gemeenschappelijke belangen verzorgen en wederkering bijstand verlenen, hebben besloten in gemeen overleg het Statuut voor het Koninkrijk als volgt vast te stellen."

Als je deze woorden letterlijk zou nemen, dan zou je moeten zeggen: sinds 1954 zijn Suriname en de Nederlandse Antillen geen koloniën meer. Ze besturen immers in hoofdzaak zichzelf en regelen de gemeenschappelijke taken op voet van gelijkwaardigheid met Nederland.

Maar in de werkelijkheid is het toch wel 'n stuk anders! Er zijn zeker een heleboel dingen die Suriname en de Nederlandse Antillen zelf regelen (bv. onderwijs, sociale zaken, justitie, verkeer en vervoer, het muntwezen, en belastingen, enz.) maar sommige belangrijke taken zijn „koninkrijksaangelegenheden", bv. defensie en buitenlandse zaken, en die worden door de „Koninkrijksregering" en het „Koninkrijksparlement" geregeld.

Nu, die Koninkrijksregering is gewoon de Nederlandse regering (16 ministers), met één Surinaamse en één Antilliaanse minister erbij. En dat Koninkrijksparlement is gewoon de Nederlandse Tweede en Eerste Kamer.

Die Koninkrijksregering kan ook beslissingen nemen, die diep ingrijpen in de binnenlandse politiek van Suriname en de Nederlandse Antillen. Zo benoemt de Koninkrijksregering de gouverneurs van Suriname en de Nederlandse Antillen, en die gouverneurs zijn daar hoofd van de landsregeringen.

Nog belangrijker is, dat de Koninkrijksregering, dus: in feite de Nederlandse regering in beide landen overzee gewapend moet ingrijpen als dat nodig is om de rechten en vrijheden van de burgers, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur veilig te stellen. Op 31 mei 1969 was dat nodig op Curaçao, toen werden er zelfs ektra mariniers heengevlogen. In het voorjaar van dit jaar scheelde het maar een haar of het was in Suriname zo ver gekomen.

Je kunt dus rustig zeggen dat Suriname en de Nederlandse Antillen eigenlijk toch nog zo'n beetje „half om half" koloniën zijn. Maar het gekke is, dat allebei die landen eigenlijk **vrijwillig** zo'n halve koloniale status hebben, want ze hebben sinds 1954 het recht zich van het „Koninkrijk der Nederlanden" af te scheiden als ze dat willen.

In 1954 betekende het statuut een flinke stap vooruit op de weg naar zelfstandigheid van Suriname en de Nederlandse Antillen. Het wordt nu echter hard tijd om over volgende, meer definitieve stappen te gaan denken, dus aan echte onafhankelijkheid van Suriname en de (Nederlandse) Antillen. Het statuut was geen oplossing voor de eeuwigheid en er is sindsdien heel wat veranderd in de wereld en in het Nederlandse Koninkrijk.

Maar één ding moeten we naar mijn mening goed in de gaten houden: als Suriname en de Nederlandse Antillen onafhankelijk worden mag dat niet betekenen, dat wij de landen eenvoudig loslaten, onze handen er van aftrekken. Driehonderd jaar geleden hebben wij die landen gewoon in bezit genomen, gekraakt om zo te zeggen, we hebben er slaven heengevoerd uit Afrika, en later koelies uit Brits-Indië en Java, om hard te werken voor de rijke kooplieden in Holland. Er woont bijna geen bevolkingsgroep in beide landen die daar niet onwillig of maar half vrijwillig door onze voorouders is heengesleept. Voor de vele problemen waarmee de volken van Suriname en de Antillen nu nog zitten (armoede, werkloosheid, onvoldoende ontwikkeling, moeilijke verhoudingen tussen de rassen), draagt ons land nog steeds een groot stuk verantwoordelijkheid.

Waarom is het gewenst dat Suriname en de Nederlandse Antillen onafhankelijk worden? Het Nederlandse belang is duidelijk: wij zijn en blijven aansprakelijk als daar de binnenlandse orde en veiligheid gevaar lopen, Nederlandse militairen (onder de naam „Koninkrijkskrijgsmacht") moeten dan, indien nodig, worden ingezet. Echt verantwoordelijk voor de oorzaken van die moeilijkheden is Nederland echter niet, kan het niet zijn. Nederland heeft geen enkele zeggenschap over de regeling van de binnenlandse sociale en raciale problemen. Dat is sinds 1954 de taak van de eigen regeringen van de landen overzee. Het is een onverdraaglijke situatie voor ons land nog steeds een groot delijk te zijn, maar wel aansprakelijk. Dit temeer, omdat het niet te verwonderen valt als de binnenlandse spanningen vooral in Suriname de volgende jaren nog zouden toenemen.

Maar is die onafhankelijkheid dan wel in het belang van Suriname en de Nederlandse Antillen zelf? Moet Nederland daar misschien juist niet méér gaan ingrijpen? Dat zou wel helemaal tegen de normale ontwikkeling naar grotere zelfstandigheid ingaan, tegen de ontwikkeling die juist met het statuut is ingezet. Steeds meer mensen overzee en in Nederland zijn er juist van overtuigd dat Suriname en de Nederlandse Antillen hun eigen problemen het best de baas zullen kunnen worden als ze daarvoor zelf de volle verantwoordelijkheid te dragen zullen krijgen. Als ze in politiek opzicht niet langer meer op Nederland kunnen leunen, zullen ze hun problemen wel als de eigen problemen moeten gaan zien en aanpakken. Dan zullen ze ook nauwere kontakten kunnen en moeten gaan leggen met de landen in hun eigen buurt. De nauwe politieke band met Nederland vormde tot nu toe een belemmering voor die natuurlijke kontakten. De meeste landen in die buurt mét dezelfde bevolkingssamenstelling als Suriname en de Nederlandse Antillen die in 1954 nog niet onafhankelijk waren, zijn dat intussen ook geworden, zoals Jamaica, Trinidad en (Brits) Guyana. In dit proces van „ontkolonialisatie" past het Statuut van ons Koninkrijk niet meer. Er bestaat ook geen wezenlijke hechte verbondenheid tussen de volkeren van Suriname, van de Nederlandse Antillen en van Nederland.

De band met Nederland heeft tot nu toe niet geholpen om de tegenstellingen tussen de eilanden van de Antillen en tussen de verschillende volksgroepen in Suriname op te heffen en een echte Antilliaanse en Surinaamse Natie te laten ontstaan. Het is niet zeker, dat Suriname en de Antillen er spoedig in zullen slagen

IS NEDERLAND NOG EEN KOLONIALE MOGENDHEID ?

dat méér te bereiken als zij onafhankelijk worden; de onafhankelijkheid is daarvoor **geen garantie**, maar **wel een onmisbare voorwaarde.**

Hoe moeten de verhoudingen tussen de drie landen dan geregeld worden bij de onafhankelijkheid van Suriname en de Nederlandse Antillen? Er zullen overeenkomsten moeten worden gesloten voor vrij lange tijd, bv. om het voortzetten van de ontwikkelingshulp te regelen, en om eventueel een Nederlandse marinemacht voor de beveiliging van de Antillen tegen 'n aanval van buiten ter beschikking te stellen. (De Antillen zijn veel kwetsbaarder dan Suriname voor een aanval van buiten). Er zullen nog veel meer punten te regelen zijn, bv. hulp van Nederland bij de buitenlandse diplomatieke vertegenwoordiging van Suriname en de Antillen elders in de wereld.

Er zullen dus banden blijven, maar dan banden tussen soevereine staten die alle drie zelfstandig lid zijn van de Verenigde Naties. Men zou die blijvende banden de naam van „Gemenebest" kunnen geven, met de Nederlandse koning(in) als hoofd. Er zijn velen in Suriname en de Antillen die dat wensen. Het is m.i. mogelijk om zo iets te doen, als er maar voor gezorgd wordt dat Suriname en de Antillen toch echt onafhankelijke landen worden.

Politieke onafhankelijkheid alléén is natuurlijk niet genoeg, er zal ook voor moeten worden gezorgd dat Suriname en de antillen een grotere mate van zelfstandigheid krijgen. Geen enkel land kan tegenwoordig nog helemaal ekonomisch zelfstandig zijn, maar het is wel nodig dat elk land in staat is de belangrijkste beslissingen over de binnenlandse ekonomische en sociale ontwikkeling in eigen handen te hebben. Nederland zal Suriname en de Antillen daarbij moeten helpen, door voortgezette hulpverlening maar dan ten bate van de hele bevolking, door steun ook om Suriname en de Antillen meer en meer zeggenschap te geven in de grote buitenlandse (ook Nederlandse!) ondernemingen die daar werken.

Het streven naar onafhankelijkheid van Suriname en de Antillen wint meer en meer veld, vooral sinds in augustus en september 1971 een Nederlandse parlementaire delegatie in Paramaribo en Willemstad voor die onafhankelijkheid pleitte. In de Antillen willen de meeste partijen meewerken. Op het eiland Aruba wil de meerderheid van de bevolking het liefst een aparte band met Nederland houden, maar dat zal Nederland niet kunnen doen, want dan zouden de Antillen uiteenvallen en moeilijk hun onafhankelijkheid kunnen bewaren. Men zal de Arubanen tevreden moeten stellen door aan Aruba binnen de onafhankelijke Antillen, in grotere mate dan nu gebeurt, de regeling van eigen zaken over te laten.

In Suriname zijn de politieke partijen meer verdeeld.

De creoolse partijen willen de onafhankelijkheid zo gauw mogelijk, de hindoestaanse willen een langere tijd van voorbereiding.

Op het ogenblik, sinds maart 1972, is de zgn. Koninkrijkskommissie, ingesteld door de regeringen van de drie landen, bezig om plannen voor te bereiden voor nieuwe verhoudingen.

Als deze advieskommissie klaar zal zijn met haar werk (vermoedelijk begin 1974) zullen de drie regeringen zelf gaan onderhandelen.

Het resultaat van die onderhandelingen zal dan aan de drie parlementen ter goedkeuring moeten worden voorgelegd.

Er zullen dus nog wel enkele jaartjes verlopen voor het helemaal in kannen en kruiken is. Maar naar mijn mening zal het toch in ongeveer 4-5 jaar voor elkaar moeten zijn. Een 25-jarig jubileum van het statuut is niet nodig en niet wenselijk.

TH. VAN LIER

Vice-premier Bakker verwelkomt vier vertegenwoordigers van Suriname

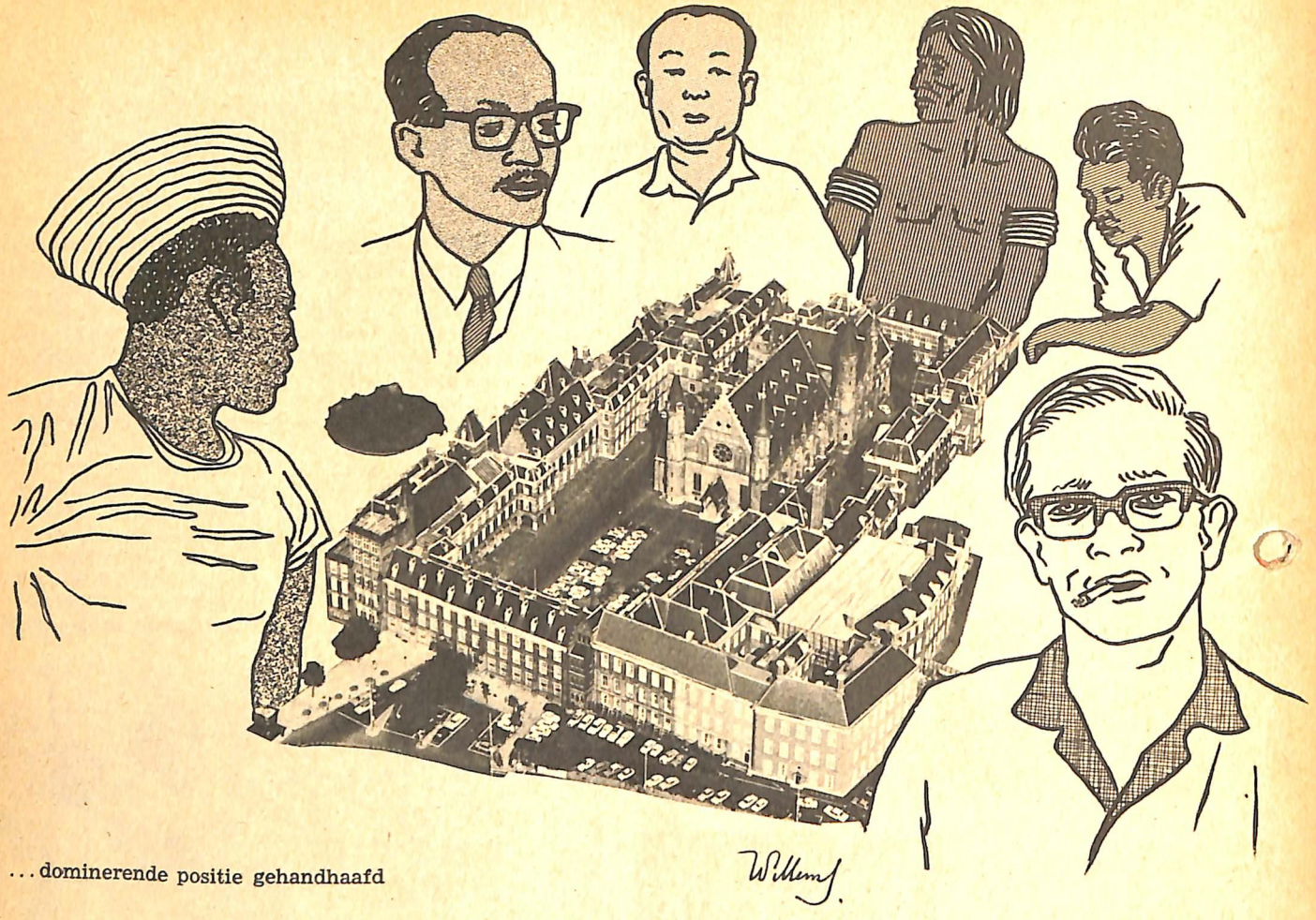

...dominerende positie gehandhaafd

DE POLITIEKE VERHOUDINGEN

Om de politieke verhoudingen in Suriname goed te kunnen belichten is het noodzakelijk de rol die Nederland bij het ontstaan en de ontstabilisering ervan gespeeld heeft, aan de orde te stellen, omdat de invloed die Nederland vanaf 1667 tot heden in dit land heeft uitgeoefend, duidelijk op alle facetten van de Surinaamse samenleving haar stempel heeft gedrukt. Ik durf zelfs te stellen, dat „de Surinamers" — mensen die in Suriname zijn geboren en daar wonen — een creatie zijn van de Nederlandse expansiedrang in vroeger eeuwen. Uit de geïmporteerde slaven (Creolen) en later contractarbeiders (Hindoestanen en Indonesiërs-Javanen) zijn mensen voortgekomen, die wij vandaag doorgaans Surinamers noemen.

Voor een juiste oordeelsvorming van de Nederlandse invloed, moeten wij enkele eeuwen terugblikken. Voor het gemak zal ik de afgelopen periode in vier fasen verdelen.

a. 1667-1873

Suriname is een „kolonie" van Nederland. De kolonie was in die dagen een belangrijk wingewest voor het moederland — Nederland — door de succesvolle slavenhandel en de opbloei van de verschillende cacao-, koffie-, en suikerplantages.

b. 1873-1954

zou men de „verlichte koloniale periode" kunnen noemen. In deze periode wordt de slavernij (1873) afgeschaft. Tot 1948 wordt het volledig bestuurd door Nederland.
In 1942 belooft koningin Wilhelmina in een toespraak, gehouden op 7 december van dat jaar voor Radio Oranje in Londen, de Nederlandse koloniën meer zelfstandigheid.
De Koningin zei onder meer het volgende:
„Ik stel mij voor, zonder vooruit te lopen op de adviezen van de Rijksconferentie, dat zij zich zullen richten op het Rijksverband, waarin Nederland, Indonesië, Suriname en Curaçao (de Nederlandse Antillen — AS) te samen deel zullen hebben, terwijl zij ieder op zichzelf de eigen interne aangelegenheden in zelfstandigheid en steunend op eigen kracht, doch met de wil om elkander bij te staan, zullen behartigen. Ik meen, dat zulk een zelfstandigheid in samenwerking aan het Rijk en zijn delen de kracht kunnen geven om hun verantwoordelijkheid naar binnen en naar buiten ten volle te dragen".

c. 1954-1969

de verlichte koloniale periode wordt vervangen door „een neo-kolonialistische structuur". Na 1948 wordt de inheemse Surinaamse elite opgenomen in bestuurlijke functies van het land. Een andere belangrijke datum in de politieke verhouding Suriname - Nederland is 15 december 1954. Op deze datum werd het „Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden" goedgekeurd. In dit Koninkrijksstatuut zijn de onderlinge staatsrechtelijke verhoudingen van de drie landen geregeld. Ook in dit statuut wordt de

dominerende positie van Nederland gehandhaafd. Volgens het statuut hebben de rijksdelen meer vrijheid voor het regelen van interne zaken. Maar de Buitenlandse betrekkingen en Defensie blijven in handen van Nederland.

d. 1969 - heden

zou men de „dekolonisatieperiode" kunnen noemen. Na de sociale onlusten, die in 1969 op Curaçao uitbraken, waarbij Nederland genoodzaakt was troepen naar de Antillen te sturen om, zoals het in officiële taal heet, orde te handhaven, zijn de inzichten van de Nederlandse politici over de huidige staatkundige verhouding met de Overzeese Rijkdelen sterk gewijzigd. De Nederlandse politici hebben toen begrepen, dat het inzetten van Nederlandse troepen om binnenlandse conflicten in de rijksdelen te beslechten, niet meer past. Men is in Nederland hardop gaan denken over wijziging of vervanging van het Koninkrijksstatuut. Sinds 27 maart 1972 is er op sterke aandrang van Nederlandse zijde een Koninkrijkscommissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van de drie landen, geïnstalleerd. De opdracht van deze commissie luidt: „Een keuze voor te bereiden uit realiseerbare alternatieven voor de thans bestaande rechtsorde tussen de drie rijksdelen met de volkenrechtelijke consequenties daarvan". Hetgeen niet meer betekent dan verandering of opheffing van het bestaande Koninkrijksstatuut.

Verdeeldheid

Het onderlinge wantrouwen en de politieke verdeeldheid in Suriname is zo groot, dat de politieke partijen geen eensluidend standpunt innemen over een zo beslissende kwestie als de zelfstandigheid van het land. De politieke verhoudingen in Suriname zou men het best kunnen vergelijken met die van Nederland. Met dit verschil, dat de politieke partijen in Nederland vaak in te delen zijn naar de religieuze afkomst, maar in Suriname speelt niet alleen de religieuze afkomst een rol, maar ook de ethnische. Uitgangspunt van de politieke partijen in Suriname is het raciaal en groepsbelang, hetgeen de zo broodnodige eenheid en nationale bewustwording van de Surinamers belemmert. Het ontbreken van een nationaal gevoel en het onderlinge wantrouwen is te wijten aan de jarenlange koloniale verdeel-en-heerspolitiek tegenover de verschillende bevolkingsgroepen.

De Nederlandse regeringen en de Surinaamse elite, die vanaf 1948 tot 1957 (later meer over dit tijdstip) in dit rijksdeel het bewind hebben gevoerd, hebben verzuimd een politiek te voeren waardoor de bevolkingsgroepen nader tot elkaar konden komen. In de koloniale tijd was het beleid altijd gericht op het belang van de kolonisten en na 1948 werd het beleid gericht op het belang van de kapitaalverschaffers. De belangen van die twee groepen bleken parallel te lopen. Toen Suriname in 1954 door het Koninkrijksstatuut intern zelfbestuur kreeg, werd dat beleid niet veranderd, omdat Nederland door het in Suriname bestaande kiessysteem (het districtenstelsel) de politieke macht kon overdragen aan een overwegend blanke en lichtgekleurde elite. Deze koloniale elite werd in 1957 verslagen door de twee grootste politieke partijen, die ook de twee grootste bevolkingsgroepen vertegenwoordigen nl. de Nationale Partij Suriname (NPS) van de Creool J. Pengel en de Verenigde Hindoestaanse Partij (VHP) van de Hindoestaan J. Lachmon. Het beleid werd toen enigszins omgebogen, maar nog zeer sterk bepaald door de Nederlandse visie. De NPS en de VHP (Pengel en Lachmon) hebben jaren samengewerkt maar ook zij hebben verzuimd de twee belangrijkste bevolkingsgroepen nader tot elkaar te brengen. Deze twee leiders hadden de beste kansen om een verbroedering tot stand te brengen, omdat zij over de grootste aanhang binnen hun ethnische groep beschikten. Hun gezamenlijke aanhang omvatte bovendien de meerderheid van de Surinaamse bevolking. Maar ook bij deze twee leiders is er van een onderling wantrouwen sprake geweest. Na enkele jaren samengewerkt te hebben zijn de twee invloedrijkste politieke leiders die Suriname ooit heeft gehad uit elkaar gegaan.

Bosnegers, afstammelingen der weggelopen, geïmporteerde, slaven

Verkiezingen

Op 19 november a.s. gaan de Surinamers naar de stembus. Zoals het er thans uitziet, zullen niet minder dan tien partijen (en nog enkele splinterpartijtjes) aan de verkiezingen deelnemen. Voor een land met nog geen half miljoen inwoners is dit aantal politieke partijen te veel. Vooral als men bedenkt, dat na de verkiezingen een regering moet worden gevormd, die met Nederland zal moeten onderhandelen over de op handen zijnde onafhankelijkheid, of zelfstandigheid. Men zou dus mogen verwachten dat, hoe groot de onderlinge verdeeldheid ook is, de partijen het over één facet eens zouden kunnen zijn, namelijk de zelfstandigheid van hun land. Niets is minder waar. Wat zich hierbij wreekt, is de vroegere verdeel-en-heers-politiek, en de raciale- en groepsbelangen, die dominant zijn in de Surinaamse politiek.

Vast staat, dat de zelfstandigheid van Suriname, wat de uitslag van de verkiezingen ook mag zijn, niet langer is tegen te houden, hoewel de benodigde eenheid en het nationaal saamhorigheidsgevoel, dat eigenlijk voorwaarde moet zijn voor de zelfstandigheid, niet op korte termijn is te realiseren, — de „verantwoordelijken" in Suriname hebben daarmee te lang gewacht. Daar komt nog bij, dat de Surinaamse regeringen er niet in zijn geslaagd de belangrijkste sociaal-economische problemen zoals werkloosheid, scherpe tegenstellingen tussen rijk en arm, te beperken om niet te zeggen op te lossen. In verband hiermede lijkt mij een conflict tussen de bezitters en de niet-bezitters onvermijdelijk. Dit conflict zal door velen worden opgevat als een strijd tussen de Creolen en de Hindoestanen.

Maar na dit conflict zullen de burgers van Suriname begrijpen dat het geen kwestie van ethnische groep is maar een zaak van sociale klasse. De politieke partijen zullen dan hun raciaal uitgangspunt verlaten, waardoor de weg naar de vorming van een volk gemakkelijker wordt en de toekomst van Suriname en haar burgers er beter zal uitzien.

ARCHIE R. A. SUMTER

'DE VAKBEWEGING'

Door de grote stakingen in Suriname in het begin van dit jaar en door het groeiend aantal Surinamers in ons land worden wij ons steeds meer bewust van het feit, dat wij in een Koninkrijk leven, dat behalve uit Nederland ook nog bestaat uit twee rijksdelen overzee, namelijk Suriname en de Nederlandse Antillen.
In dit artikel zal in het kort worden geprobeerd een indruk te geven van de sociaal-economische toestand en van de vakbeweging in Suriname.

Kort historisch overzicht

Met uitzondering van vier perioden van Engels bestuur is Suriname steeds een Nederlandse kolonie geweest. Tot 1948 werd Suriname rechtstreeks bestuurd vanuit Nederland.
Na enkele overgangsregelingen kreeg Suriname in 1954 intern zelfbestuur binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Op bijna alle terreinen heeft Nederland echter binnen het Koninkrijk een overheersende positie behouden als gevolg van de formele regelingen enerzijds en de veel grotere politieke, economische en militaire macht anderzijds.
Economisch gezien is de historie van Suriname zeer sterk afhankelijk geweest van de interesse van het buitenlandse kapitaal.
In het begin van de geschiedenis van onze kolonie Suriname ging deze belangstelling sterk uit naar de groot-landbouw.
Met behulp van slavenarbeid werden op plantages allerlei produkten verbouwd, zoals suiker, koffie, cacao en hout. In 1770 waren er al meer dan 500 plantages. Na de beurscrisis in 1773 in Amsterdam, de opkomst van de bietsuiker in West-Europa ten tijde van de overheersing van Napoleon en het stopzetten van de slavenhandel door Engeland in 1808 daalde de buitenlandse belangstelling voor Suriname heel sterk. De belangstelling verschoof naar Indonesië.
Sinds die tijd nam de groot-landbouw snel in betekenis af. De veel in het nieuws zijnde suikeronderneming Mariënburg is nu nog één van de weinig overgebleven plantages.
Na de ontdekking van bauxiet steeg de belangstelling van buitenlandse kapitaalverschaffers heel sterk. Vooral voor en in de laatste wereldoorlog werd de bauxietwinning geweldig uitgebreid door het Amerikaanse bedrijf Suralco en de Nederlandse Billitonmaatschappij.

Het gevoerde sociaal-economische beleid

In de koloniale tijd werd het beleid grotendeels bepaald door en gericht op het belang van de kolonisten en de meestal buitenlandse kapitaalverschaffers. Toen Suriname in 1954 intern zelfbestuur kreeg bleef dit beleid in feite gehandhaafd doordat de politieke macht werd gelegd in handen van de in de koloniale tijd reeds ontstane maatschappelijke bovenlaag, terwijl de economische macht in handen bleef van voornamelijk Nederlanders en Amerikanen.
In 1957 werd deze maatschappelijke bovenlaag politiek verslagen door de leiders van de beide grootste bevolkingsgroepen, namelijk Pengel en Lachmon. Pas toen kon het beleid worden gericht op de belangen van de Surinaamse bevolking. In Suriname ging men echter toen een ontwikkelingsbeleid voeren, dat heel sterk werd ingegeven door de Nederlandse visie op een dergelijk beleid.
Suriname zou zich kunnen ontwikkelen door buitenlandse bedrijven aan te trekken door middel van het aanleggen van wegen, havens, stuwdammen e.d. en door het geven van bepaalde rechten op belastingvermindering voor buitenlandse bedrijven. Deze visie leidde er toe dat de opeenvolgende Surinaamse regeringen weer een beleid gingen voeren gericht op de belangen van de buitenlandse kapitaalverschaffers.
Doordat er echter alleen maar buitenlandse bedrijven kwamen met interesse voor een beperkt aantal produkten zoals bauxiet, bananen, hout en rijst leidde deze politiek niet tot de gewenste resultaten. Slechts een klein deel van de economie werd ontwikkeld.
Daar dit in veel arme landen het geval is, wordt steeds meer de vraag gesteld of deze methode — het aantrekken van buitenlandse ondernemingen — wel de meest juiste is. De voordelen van deze methode zijn, dat het arme land de beschikking krijgt over kapitaal en kennis op het gebied van leidinggeven, techniek en exportmogelijkheden. Hierdoor wordt de werkgelegenheid verbeterd en krijgt de overheid meer belastingontvangsten. Het belangrijkste nadeel is, dat alleen maar bedrijven komen, die geïnteresseerd zijn in produkten die de rijke landen nodig hebben. Voor Suriname is dit o.a. bauxiet en bananen. Hierdoor wordt echter een klein deel van de economie ontwikkeld, die tevens geheel in handen is van buitenlanders, met alle gevolgen van dien o.a. winstovermaking naar het buitenland op grote schaal.
De voornoemde voor- en nadelen spelen ook in Suriname. Suriname heeft veel hulp ontvangen vanuit Nederland, die bijna geheel gebruikt is voor het aantrekken van buitenlandse bedrijven, door middel van de bouw van een stuwdam, de verbetering van de haven e.d. Een zeer beperkte sector heeft hiervan de vruchten geplukt. De bauxiet bijvoorbeeld levert met 6000 personen, d.w.z. 7 pct. van de totale beroepsbevolking, ongeveer 30 pct. van de nationale produktie en 92 pct. van de export.
Doordat de andere onderdelen van de economie niet worden ontwikkeld en de werkgelegenheid in de bauxiet nauwelijks groeit neemt de werkloosheid zeer

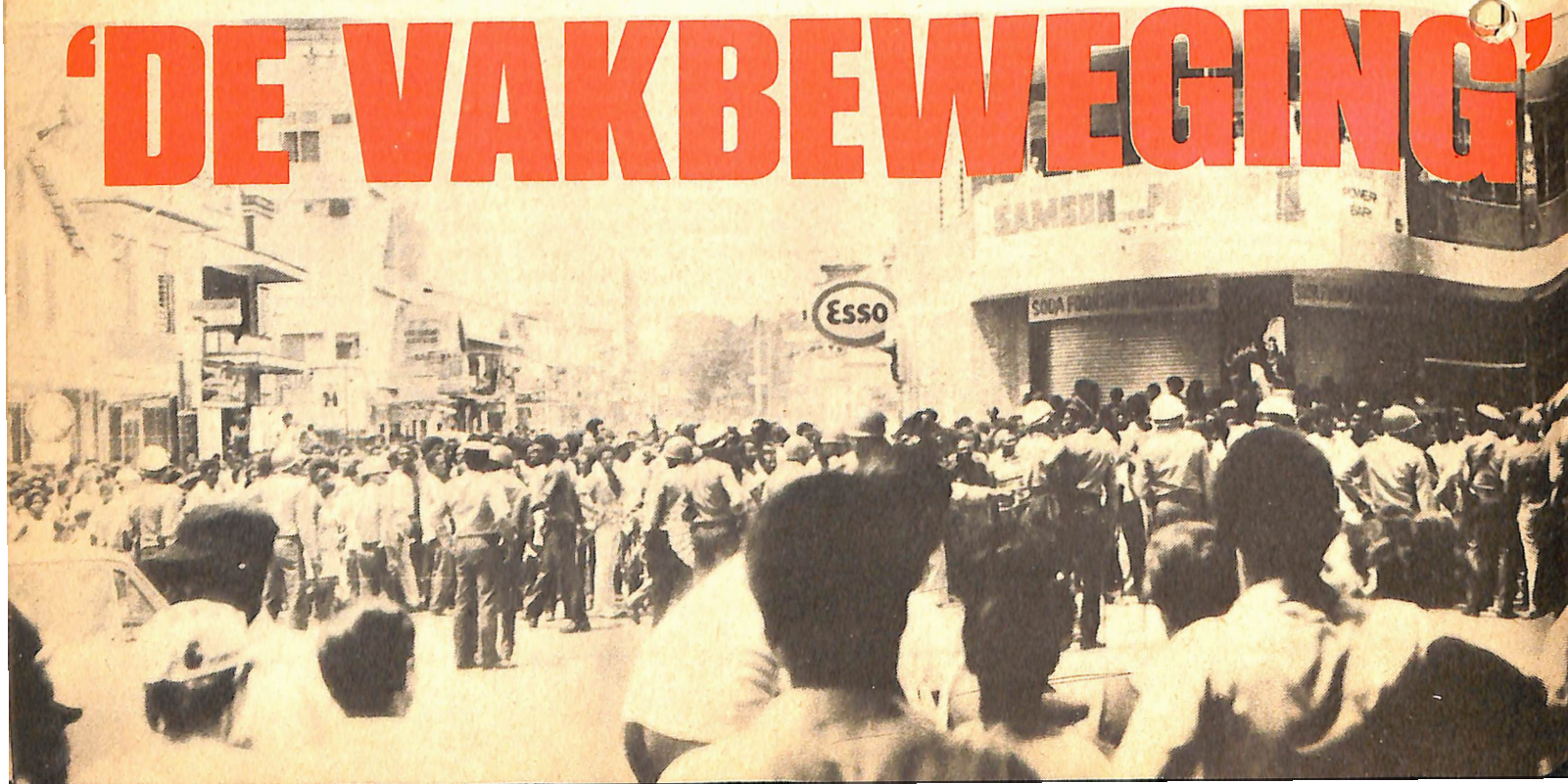

grote vormen aan. Van de totale beroepsbevolking van plm. 100.000 personen is naar schatting 25 pct. werkloos. Dit cijfer is nog gunstig beïnvloed door het feit, dat reeds 60.000 Surinamers of te wel 15 pct. van de totale bevolking is geëmigreerd, vooral naar Nederland.
Behalve op het gebied van de werkgelegenheid heeft deze eenzijdige ontwikkeling ook grote invloed op de inkomensverdeling tussen de sectoren. Terwijl de lonen in de bauxietmijnen gemiddeld Sf 500,— per maand bedragen, zijn de landbouwers nog niet verder gekomen dan Sf 100,— per maand. De werklozen en de zieken zitten hier nog onder, omdat een systeem van sociale verzekering in Suriname ontbreekt.
De problemen in Suriname zijn nog groter geworden toen de groei in de bauxiet ook ging stilstaan na 1967. Deze groei was sterk beïnvloed door de start in de jaren 64/65 van de produktie van aluinaarde en aluminium in Suriname. Sinds deze jaren is de overschrijving van winsten naar het buitenland zeer sterk gestegen. Deze winstuitvoer uit Suriname is nu ongeveer twee keer zo groot als de invoer van kapitaal uit Nederland, waaronder onze ontwikkelingshulp.

De Surinaamse regering probeert de groei er weer in te brengen door nieuwe bedrijven aan te trekken voor West-Suriname. Een groot deel van de vakbeweging gelooft niet meer in dit beleid. Zij willen een beleid dat gericht wordt op de Surinaamse onderdelen van de economie, zoals de klein-landbouw, de klein-industrie en de bouwnijverheid.
In dit licht is het interessant de ontwikkeling in de vakbeweging na te gaan.

De vakbeweging

Suriname kent op dit ogenblik vier vakcentrales, waarvan drie werkzaam zijn in het particuliere bedrijfsleven, te weten: de Progressieve Vakcentrale C'47, het algemeen verbond van vakverenigingen in Suriname „De Moederbond" en de Progressieve Werknemers Organisatie PWO. Voor het overheidspersoneel bestaat er de Centrale van Landsdienaren Organisaties CLO. De organisatiegraad voor het particuliere bedrijfsleven wordt geschat op 30 pct. en voor de overheid op ongeveer 50 pct.
De aangesloten organisaties zijn in Suriname over het algemeen bedrijfsbonden, d.w.z. één vakbond voor één bepaalde onderneming, b.v. Mariënburg, Suralco.
Het aantal leden van de vier centrales kan ruwweg worden gesteld op resp.: CLO 12.000, C'47 12.000, „De Moederbond" 8 à 9.000 en PWO 3 à 4.000.
Na de 2e Wereldoorlog werden in Suriname in het licht van de komende onafhankelijkheid twee centrales opgericht, te weten de overwegend protestantse „Moederbond" o.l.v. J. A. Pengel en de overwegend katholieke PWO. De zeer kleine PWO heeft nooit een grote rol gespeeld.
„De Moederbond" daarentegen heeft een groot aandeel gehad in het meewerken aan de politieke aktie van Pengel gericht tegen de maatschappelijke bovenlaag. Toen Pengel in 1957 politiek gezien de baas werd in Suriname bleef hij echter voorzitter van „De Moederbond".
Door de pogingen van de Surinaamse regering buitenlandse bedrijven aan te trekken werd geleidelijk aan scherper opgetreden tegen de vakbeweging. „De Moederbond" werd in dit kader gebruikt door de regering tegen de belangen van de leden in. Dit werd steeds meer onhoudbaar, toen ook nog de economie ging stagneren in de jaren na 1967. Grote algemene stakingen in 1969 hebben het kabinet-Pengel ten val gebracht.
Uit deze stakingen ontstonden ook twee nieuwe centrales, namelijk C'47 en CLO. Deze beide centrales hebben nauwe kontakten met de nationalistische beweging in Suriname. Economisch gesproken willen deze beide centrales een ontwikkelingsbeleid, waarbij op coöperatieve basis wordt gewerkt aan de Surinaamse onderdelen van de economie, die tot nu toe verwaarloosd werden, klein-landbouw, bouwnijverheid enz.
De na 1969 optredende regering ging zich echter mede door de grote invloed van importeurs in deze regering nog meer instellen op het buitenland. Tevens werd op krachtige wijze geprobeerd buitenlandse bedrijven aan te trekken ondermeer door streng optreden tegen de vakbeweging.
In het begin van dit jaar is de bom weer gebarsten. Regering en vakbeweging in Suriname stonden onverzoenlijk tegenover elkaar. De vakbeweging wil een ander beleid, terwijl de belangen van de huidige machthebbers meer worden gediend met het zich richten op de buitenlandse belangen. Deze politiek echter heeft tot nu toe onvoldoende resultaat gehad.

De stakingen zijn afgelopen. De strijd heeft zich nu verplaatst naar de verkiezingen van 19 november a.s. Twee belangrijke groeperingen tekenen zich nu reeds af. Aan de ene kant de grootste regeringspartij VHP en aan de andere kant de nationalisten, waaronder de twee vakcentrales C'47 en CLO.
De beide andere vakcentrales hebben politiek gezien nog geen partij gekozen. Het is evenwel de vraag of zij dit zullen doen.

De uitslag van de verkiezingen is niet alleen voor Suriname, maar ook voor Nederland van groot belang. Het is voor Suriname te hopen, dat een beleid gericht op de Surinaamse problemen nu eens de kans krijgt tot ontwikkeling te komen.

G. H. TERPSTRA

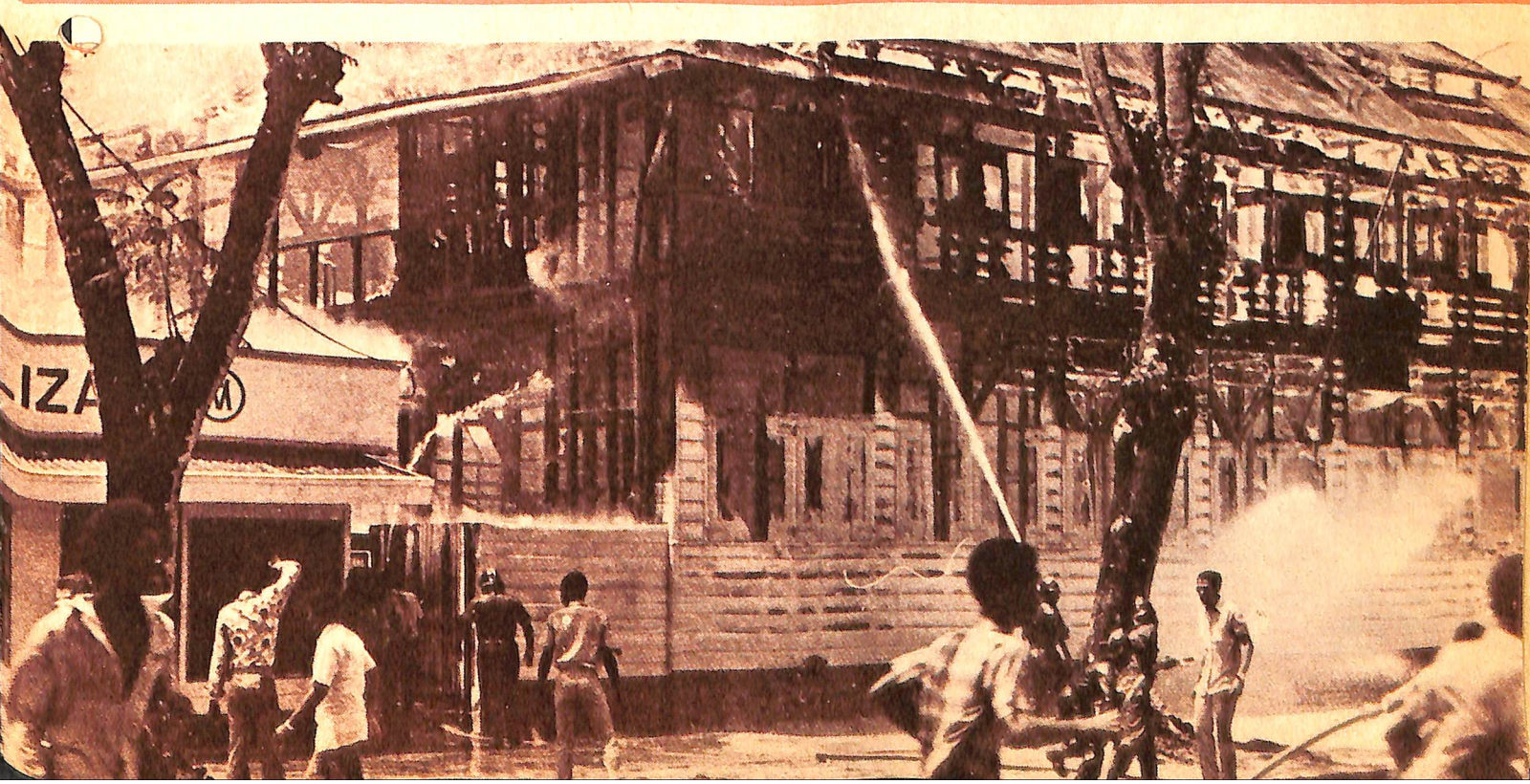

Grote politieke demonstratie op Aruba

Enkele inleidende opmerkingen.
De Nederlandse Antillen bestaan uit 6 eilanden. De Benedenwindse eilanden zijn Aruba, Bonaire en Curaçao; de Bovenwindse eilanden zijn Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius.
De afstand tussen de Benedenwindse en de Bovenwindse eilanden is plm. 850 km.
Curaçao heeft 150.000 inwoners; Aruba 60.000 inwoners; Bonaire 8.200 inwoners; Sint Maarten 9.000 inwoners; Sint Eustatius 1.300 inwoners en Saba 1.000 inwoners.

De sociaal-economische situatie

Op de eilanden Aruba en Sint Maarten is sprake van een volledige werkgelegenheid. Het is zelfs zo, dat men op beide eilanden werknemers van elders moet aantrekken om te kunnen voldoen aan de vraag naar werknemers. Op de overige eilanden is er duidelijk sprake van een tekort aan werkgelegenheid. Zo is er op Curaçao een werkloosheidspercentage van 15 à 20 pct., terwijl dat percentage op Bonaire omstreeks 25 bedraagt.
Op Curaçao en Aruba zijn de belangrijkste bronnen van werkgelegenheid de olieraffinaderijen, het toerisme, handel en dienstverlening. De overige 4 eilanden moeten het uitsluitend van het toerisme hebben.
Een opvallend feit op elk van de 6 Antilliaanse eilanden is, dat er een flink tekort aan goede woningen is en met name voor de mensen met de laagste en lagere inkomens. Opgemerkt moet worden, dat in het kader van de door Nederland verstrekte ontwikkelingshulp in de achter ons liggende periode wel nieuwbouw is verricht.
Op de Nederlandse Antillen bestaan verschillende sociale wetten. Er is b.v. een arbeidswet, die bepalingen stelt voor de werk- en rusttijden van de werknemers; er zijn verschillende veiligheidswetten, die voorschriften bevatten ter bescherming van de gezondheid en de hygiëne tijdens de produktieprocessen. Op het gebied van de sociale verzekeringen bestaan er een ziektewet, een ongevallenwet, een algemene ouderdomsvoorziening en een weduwen- en wezenvoorziening. Sinds 1972 is er ook een wetgeving, die het minimumloon regelt.
Wanneer deze sociale ontwikkeling door Nederlandse ogen wordt bezien, is er duidelijk sprake van een enorme achterstand. Wordt de thans bestaande situatie bezien in het licht van de situaties in de omgeving van het Caraïbische gebied, dan mag worden vastgesteld dat de Nederlandse Antillen een koploperspositie innemen.
De eerste vakbond op de Nederlandse Antillen is die van de ambtenaren geweest. Deze is omstreeks 1935 door Nederlandse ambtenaren opgericht. De eerste vakbond in de particuliere industrie is die van de Shell-werknemers. Deze bestaat thans plm. 20 jaar.
Het vakbondswezen is eilandelijk qua organisatievorm. Er zijn wel kontakten tussen de vakbonden van de verschillende eilanden, maar een vakcentrale die de hele Nederlandse Antillen omvat, bestaat niet.
Hetgeen hier zojuist is gezegd over de vakbonden geldt ook voor de organisaties van werkgevers. Ook deze zijn eilandelijk van organisatievorm en een nationale bundeling bestaat er niet.

Het onderwijs

De taal waarin op elk van de 6 Antilliaanse eilanden onderwijs wordt gegeven is het Nederlands. Vastgesteld moet worden, dat deze taal niet aansluit bij het cultuur- en leefpatroon van de Antillianen en ook niet geschikt is met het oog op de toekomstige ontwikkeling van de Nederlandse Antillen, welke ontwikkeling moet uitlopen op een zelfstandige staatkundige positie en daarmee het zich richten op de omgeving waarin de Nederlandse Antillen zich bevinden.
De normale spreektaal op Curaçao en Bonaire is het papiamentu, een mengeling van Spaans, Portugees, enig Engels en Nederlands. Op Aruba wordt veel papiamentu en Engels gesproken. Op de Bovenwindse eilanden is Engels de normale spreektaal. Het gevolg van een en ander is, dat men wordt onderwezen in het Nederlands, een taal derhalve die niet aansluit bij de normale spreektaal, terwijl de normale spreektaal niet als basis-taal wordt onderwezen.
Het is daarom te hopen, dat op de Nederlandse Antillen spoedig besluiten worden

genomen over de voertaal in het onderwijs.
Ik sluit niet uit, dat voor de Benedenwinden de keuze op het Spaans zal vallen en dat op de Bovenwinden zal worden gekozen voor het Engels.
Op Curaçao is zowel kleuter- als basis-onderwijs, maar ook voortgezet en hoger onderwijs te vinden.
Het hoger onderwijs beperkt zich tot de juridische wetenschappen.
Op Aruba is naast kleuter- en basis-onderwijs ook technisch en middelbaar onderwijs te volgen.
Op Bonaire en Sint Maarten zijn er naast kleuter- en basis-onderwijs mogelijkheden voor het volgen van lager technisch onderwijs en M.A.V.O.. Op Saba en Sint Eustatius beperkt het onderwijs zich tot kleuter- en basis-onderwijs.
Zowel de overheid als de ouders staan voor grote problemen wanneer kinderen verdergaand onderwijs kunnen genieten dan op het eigen land aanwezig is. Men is dan verplicht kinderen, hetzij bij familie of kennissen, dan wel in internaten, hetzij op de Nederlandse Antillen zelf, hetzij in Nederland of elders onder te brengen, teneinde dat verdergaande onderwijs te kunnen genieten. De overheid geeft in dit soort gevallen een vergoeding aan de ouders voor deze extra kosten, maar deze is bij lange na niet voldoende om de extra kosten te kunnen dekken. Een en ander brengt met zich mede, dat kinderen van onderwijs verstoken blijven, hetwelk zij zeer goed zouden kunnen volgen. Dat is vanzelfsprekend een onprettige situatie voor deze kinderen en hun ouders, maar het is ook niet in het belang van de Antilliaanse gemeenschap.

Enkele opmerkingen over het bestuur

Er zijn 4 eilandgebieden, te weten Aruba, Bonaire, Curaçao en de Bovenwinden.
De eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao heben elk een eilandsraad, die door de kiesgerechtigde inwoners van de eilanden wordt gekozen.
Het dagelijks bestuur van deze eilanden bestaat uit een gezaghebber, die te vergelijken is met een burgemeester, alsmede uit gedeputeerden die zijn te vergeljken met wethouders.
Voor de bovenwindse eilanden is er één gezaghebber en zijn voor de eilanden Saba en Sint Eustatius administrateurs aangesteld die als rechterhand van de gezaghebber fungeren. Elk van de drie bovenwindse eilanden heeft voorts een eilandsraad en ook weer gedeputeerden.
De Staten van de Nederlandse Antillen vormen de volksvertegenwoordiging. Deze telt 22 leden, waarvan er 12 worden gekozen door de kiesgerechtigde inwoners van Curaçao, 8 door die van Aruba, 1 door die van Bonaire en 1 door de inwoners van de bovenwindse eilanden.
Men kent niet een indeling zoals bij ons in een Eerste en een Tweede Kamer.
De regering van de Nederlandse Antillen telt 9 ministers. Ook in het Antilliaanse kabinet heeft de vrouw haar intrede gedaan. Met name de minister van volksgezondheid is een vrouw.
Hoewel dat aanvankelijk niet de bedoeling was bij de totstandkoming van het Statuut voor het Koninkrijk op 15 december 1954, is er nadien een sterk centralisme tot stand gekomen, hetwelk ertoe heeft geleid dat de afzonderlijke eilandsbestuuren steeds minder bevoegdheden hebben overgehouden. Mede gelet op de ervaringen die ik tijdens mijn reis gedurende deze zomer heb opgedaan, ben ik van mening dat het in het belang van de ontwikkeling van de Nederlandse Antillen is dat, ongeacht welke toekomstige staatkundige positie ook, zal worden gekozen voor meer zelfstandigheid voor elk van de eilanden. Deze stelling houdt ook in, dat het eilandgebied voor de Bovenwinden moet worden gesplitst in 3 zelfstandige eilanden.
Een dergelijke organisatievorm betekent dat het eigene van elk van de eilanden meer tot zijn recht zal kunnen komen, maar ook en vooral dat men de bevolking meer kan betrekken bij alles wat er gebeurt en gebeuren moet. En dit laatste is een goede zaak voor de democratie.

Slotopmerking

Aan het slot wil ik nog een opmerking maken. En wel deze, dat er nog geen sprake is van een Nederlands-Antilliaanse identiteit en ook niet van een sterk saamhorigheidsgevoel. De mensen voelen zich primair Curaçaoenaar, Arubaan, Bonairiaan, Sabaan, Sint Maartenaar of Statiaan. Er is ook op de overige eilanden een aversie tegen Curaçao, omdat men het gevoel heeft van daaruit geregeerd te worden.
De eerlijkheid gebiedt om op te merken, dat Nederland mede debet is aan het ontstaan en bestaan van deze situatie. Wij hebben er namelijk te weinig aan gedaan om die nationale identiteit te doen ontstaan en een gevoel van hechte saamhorigheid aan te kweken. Van harte hoop ik, in het belang van de bevolking van de Nederlandse Antillen, dat én de nationale identiteit en een hecht gevoel van saamhorigheid spoedig realiteit zullen zijn.

P. H. v. Zeil

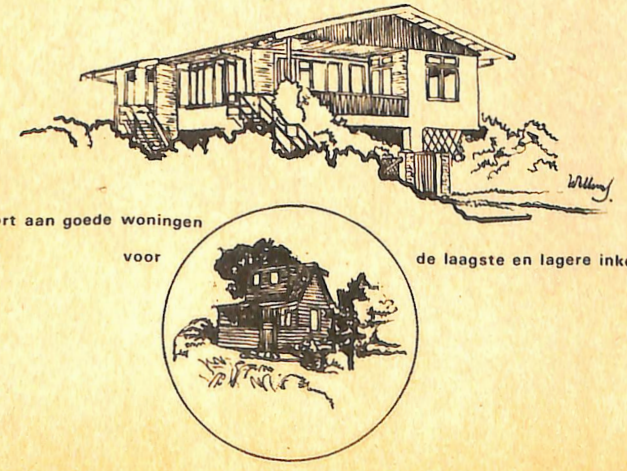
tekort aan goede woningen voor de laagste en lagere inkomens

SURINAMERS IN ONS LAND *

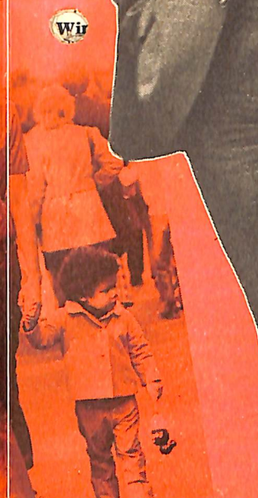

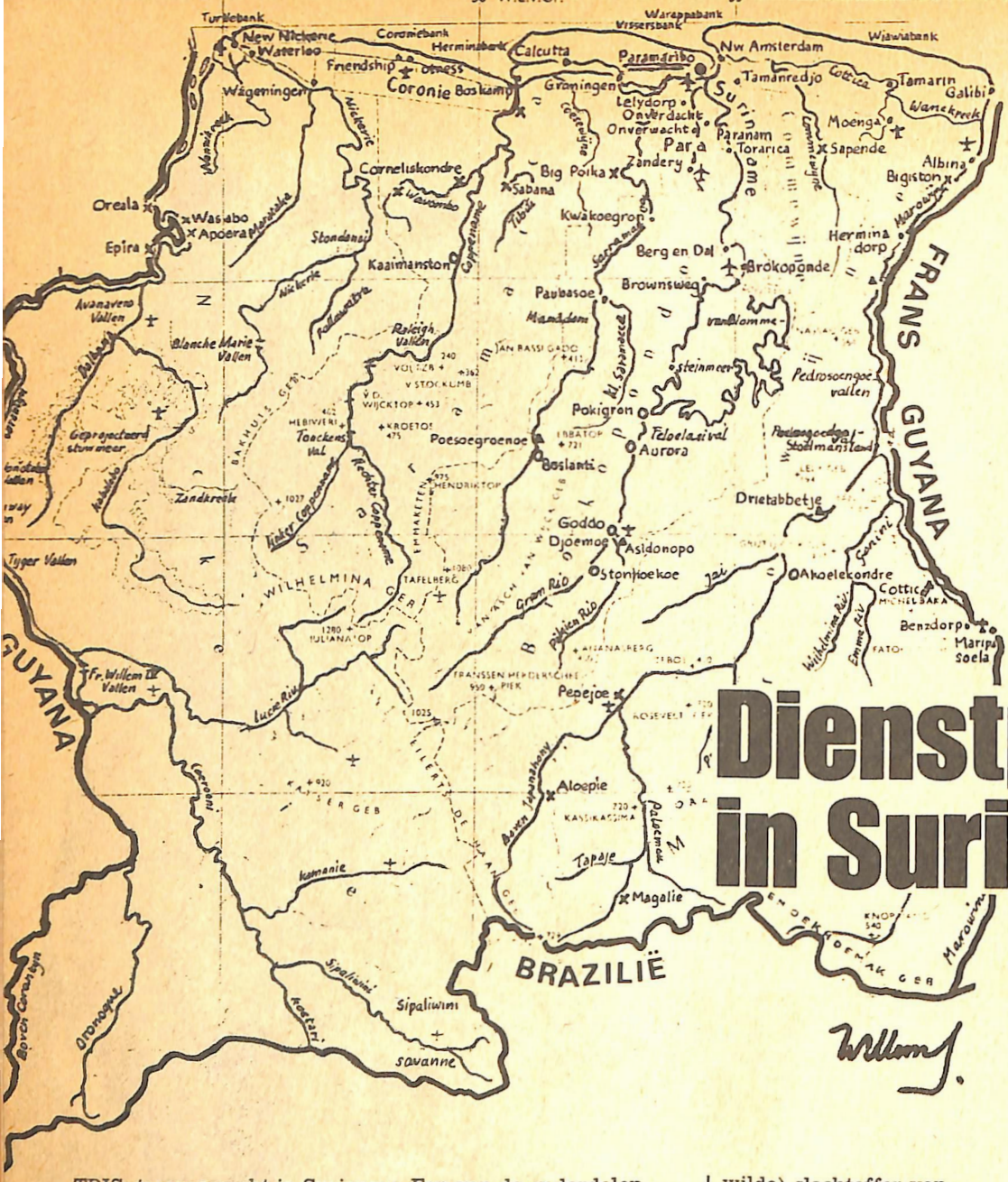

Om kennis te maken met een ander land...

Dienstplichtig in Suriname

TRIS: troepenmacht in Suriname. Een van de onderdelen van de krijgsmacht die speciaal belast is met de verdediging van de overzeese rijksdelen. Met name bij de TRIS vormen de dienstplichtigen de hoofdmoot. Nederlandse dienstplichtigen kunnen één jaar bij de TRIS ingedeeld worden, om zoals het voorlichtingsboekje „de opkomst" stelt: (...) „om gedurende langere tijd kennis te maken met een ander land en zijn bevolking (...)". Of zoals een hoop dienstplichtigen het hebben ervaren: „kennis te maken met een rijk land met een arme bevolking, waar na de februaristaking de tegenstellingen verscherpt zijn".

Met name de dienstplichtigen zijn het die deze tegenstelling het sterkst ervaren, zij zijn in dienst bij een onderdeel dat door een groot deel van de bevolking gezien wordt als een koloniale macht, onderdrukkend en inzetbaar op een moment dat de bevolking haar rechten opeist. Een histories wantrouwen tegen de troepenmacht en tegen de in die troepenmacht dienende militairen.
Met name in de vrije weekenden komt men hiermee het sterkst in aanraking. Paramaribo kent slechts twee uitgaansgelegenheden: dure clubs en schamele kroegen, die in negen van de tien gevallen bordelen zijn. Door de financiële situatie is men aangewezen op de laatste, hetgeen tot gevolg heeft dat een vechtpartijtje tussen soldaten en burgers nog wel eens wil voorkomen. Tegenstellingen, die juist hier naar boven komen, en Jan Soldaat wordt hier dankzij zijn financiën het (ongewilde) slachtoffer van.
Behalve dit kontinue konflikt, hebben de maten van de TRIS een aantal duidelijke materiële verlangens. De buitenlandtoelage is daar de belangrijkste van. Sinds jaar en dag ziet men de toelage achteruitgaan. Elke weddeverhoging in Nederland betekent achteruitgang van de toelage, zodat op dit moment het minimum wordt uitbetaald (20 pct. van de netto wedde). Door de grote afhankelijkheid van de Amerikaanse economie, en dus de Amerikaanse dollar, ziet men mede door de sterk op en neer gaande waarde van de dollar, de prijzen dagelijks stijgen, hetgeen tot gevolg heeft dat de koopkracht zienderogen achteruitgaat. Wanneer je daarbij in aanmerking neemt dat je zo'n zes en half duizend kilometer van huis zit, je zelf je kleding moet wassen, vernieuwen en repareren, je je rekreatie moet betalen, kun je je allicht voorstellen dat aan deze toelage hard nodig iets moet veranderen. Momenteel is men bezig met het invoeren van een nieuw systeem buitenlandtoelage. Dat kan echter nog wel even duren, tot zolang is de financiële situatie nijpend en zeker onvoldoende om op een behoorlijke manier in je levensonderhoud te kunnen voorzien.

De huisvesting in Nederland is op een hoop kazernes slecht. Kamerlid Keuning (DS'70) heeft dat nog pas geleden in een rapport duidelijk gemaakt. Jammer dat hij niet in Suriname geweest is, dan was dit nu punt nummer één geweest. Barakken met golfplaten dak op palen, lage scheidingsmuurtjes, geen ramen en deuren, 30 man op een „kamer", onvoldoende en slecht funktionerend sani-

tair. Dat is de huidige situatie van de kampementen in Suriname. Eéntje is een paar jaar geleden afgekeurd en verbouwd, het opleidingskamp staat op de nominatie verbouwd te worden. De realiteit is echter dat het sanitair op het merendeel van de kampementen onvoldoende en deels defekt is. Zolang er niets aan deze kampementen is gebeurd, zal men het sanitair moeten oplappen, ondanks eventuele komende verbouwingen. De tropen stellen hoge eisen aan de persoonlijke verzorging, daarvoor zal dan voldoende gelegenheid moeten worden geboden.

Een groot deel van de diensttijd in Suriname wordt opgeëist door de wacht- en corveediensten. Regelmatig, Wiret een grotere frekwentie dan in Nederland, is men een deel van zijn vrije weekend kwijt. De reden daarvoor is dat de kampementen door weinig mensen bemand worden. Wel een puntje dat voor verandering vatbaar is zijn de aanvangsuren van de diensten. De wachtdiensten zijn momenteel 24-uurs en lopen van 's avonds half acht tot de volgende avond half acht. De dag daarna heeft men echter normaal dienst. Een dagje vrij van dienst kent men in Suriname niet. Voorstel van de maten is verschuiving van de aanvangsuren naar 's morgens half acht, en de dag daarop vrij van dienst. Een redelijk voorstel en door de VVDM tijdens het overleg naar voren gebracht. Resultaat is dat men de wacht nog eens onder de loep" zal nemen.

De troepenmacht heeft een koloniaal verleden. Sinds 1674 bevinden zich Nederlandse troepen in de West. Na 1950 kwam het Koninkrijksstatuut tot stand, waarin van Nederland een bijdrage werd verlangd bij „. . . de zorg voor de externe verdediging en ter handhaving van de openbare orde en veiligheid. . .". Dat dit koloniale verleden nog steeds meespeelt blijkt, behalve uit de houding van de bevolking, uit een aantal regeltjes van de troepenmacht. Het dragen van reklameshirts, met name die van Parbo-bier, is verboden. De commandant van de troepenmacht vindt namelijk dat zijn mannen er niet bij mogen lopen als de kinderen uit de sloppenwijken, die noodgedwongen met deze shirts lopen. Ander argument: de maten lopen er dan bij als levende reclamepalen, en ook dat kan niet in Suriname. Een duidelijk stuk betutteling dus.

Tijdens het weekend heb je in Nederland volledige bewegingsvrijheid. In Suriname niet. 's Avonds om 12 uur binnen, tenzij je zaterdagavond nachtpermissie hebt, die dan gegeven wordt tot maksimaal twee uur. Het adres waar je dan verblijft moet wel „goed" zijn, anders wordt de permissie niet gegeven.

Ceremonieel is langzaam aan verminderd. Momenteel kent men alleen nog een grote parade tijdens het koninginnefeest, en bij enkele zeer officiële gelegenheden. Bataljonsappèl met vlaggeparade vindt echter nog elke dag plaats. De maten vragen zich echter de zin van zo'n groots opgezet appèl af. Pas geleden zijn er vragen aan de commandant van de troepenmacht gesteld. Daarbij is voorgesteld het bataljons-appèl te vervangen door een kompanjies-appèl, zoals dat in Nederland op een hoop kazernes gebruikelijk is. Tot nu toe is op deze vragen nog geen antwoord gekomen, men zal het nog eens bekijken.

Het zijn enkele zaken die overduidelijk aantonen dat een krijgsmacht overzee een stuk standing wil ophouden. Ten koste van de dienstplichtige maat, die dit soort zaken als betuttelend ervaart, en een brok afstand schept tussen hem en de bevolking. Daarnaast is het een feit dat juist van de Suriname-gangers een zeer grote zelfstandigheid wordt verlangd. De huidige regeltjes doen echter anders vermoeden.

Dienstplichtigen gaan, en zullen nog enkele jaren, op vrijwillige basis naar Suriname gaan. Het meerendeel van de Suriname-gangers gaat naar Suriname om datgene te zien wat hem is beloofd: een ander land met een andere kultuur. De realiteit blijkt anders te zijn. Het land ontvangt hem niet met open armen, en de materiële positie loopt ver achter bij de Nederlandse. Wanneer iemand naar Suriname zou willen gaan dan zal hij met het hierboven genoemde rekening moeten houden. De voorwaarden waarop de vrijwillige uitzending nu gebeurt zijn veruit onvoldoende.

EVERT HUISMAN

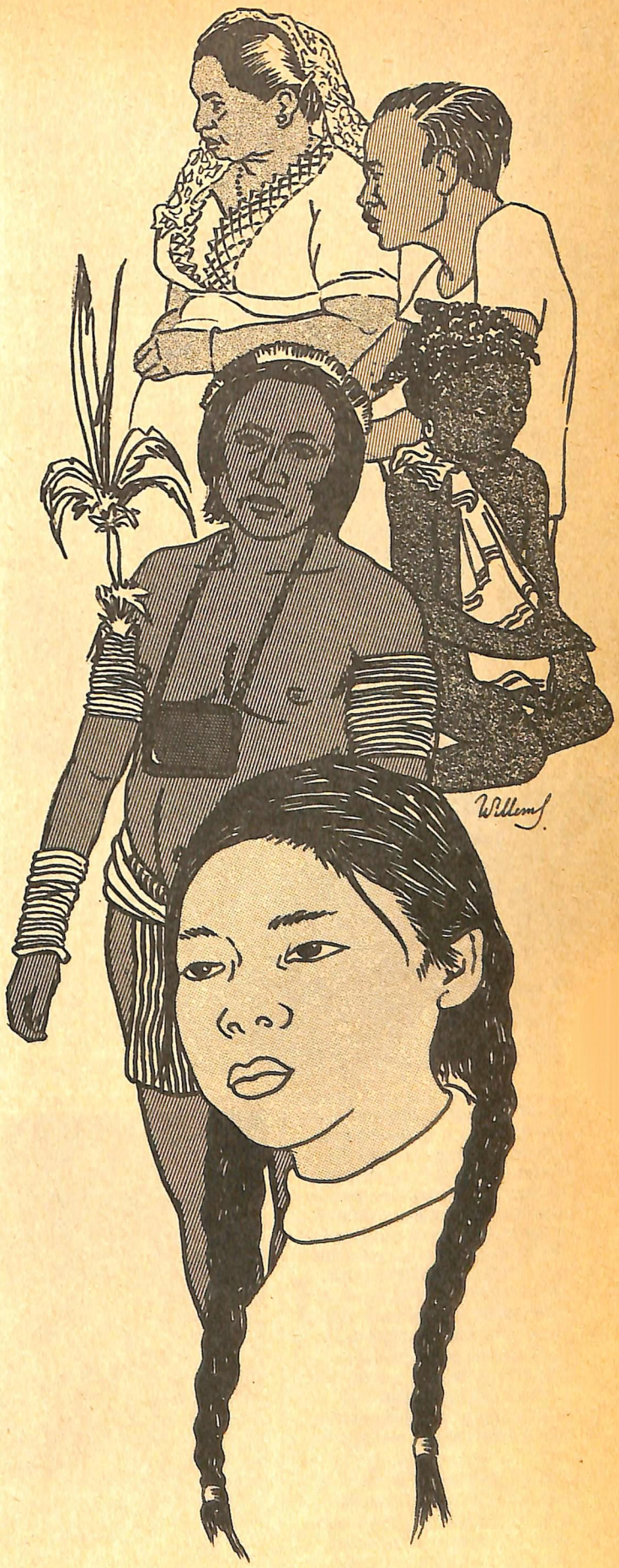

. . . en zijn bevolking

Nederlandse soldaten: symbool van kolonialisme ?

De zg. „Troepenmacht in Suriname" (de TRIS) telt geen indrukwekkend aantal officieren, onderofficieren en manschappen. De afschrikwekkende betekenis van bijna 600 Nederlandse militairen kan dan ook niet erg hoog worden aangeslagen, voorzover er in het Caraibisch gebied op enigerlei wijze sprake zou zijn van externe agressie tegen de „Rijksdelen Overzee". Die agressie is dus niet erg waarschijnlijk, hoewel Nederland, gesteld dat zo een situatie zou ontstaan, wel degelijk een zware verantwoordelijkheid zou dragen. De Rijksdelen zijn dus voor hun veiligheid afhankelijk van wat Nederland daar in momenten van gevaar van waar zou willen maken. Ik durf te voorspellen dat Nederland in een dergelijke situatie zal proberen te ontkomen aan het inzetten van Nederlandse troepen.

Dat zit gebakken in de huidige politieke verhoudingen tussen de Rijksdelen, waarbij men er naar mijn mening van moet uitgaan dat het Nederlandse volk niet meer bereid is aan een koloniale afhankelijksverhouding „inhoud" te geven door het op kleine of grote schaal inzetten van Nederlandse troepen. Die afhankelijkheidsverhouding is aan ernstige erosie blootgesteld, terecht overigens! Veel wezenlijker is de konklusie uit deze konstatering dat aan die afhankelijksverhouding een einde gemaakt moet worden en dat daarvoor in de plaats de eigen verantwoordelijkheid wordt gesteld van de regeringen van de „gebiedsdelen overzee". Het verzet daartegen bij bepaalde groeperingen is bekend. We worden geconfronteerd met de situatie dat het „moederland" in een positie gemanoeuvreerd dreigt te worden dat zij het einde aan een afhankelijkheidsverhouding moet opleggen in plaats dat het háár wordt opgelegd zoals veel gebruikelijker was in de koloniale verhoudingen tussen westerse en niet-westerse landen.
Ik betwijfel of de aanwezigheid van Nederlandse militairen in dat proces van essentiële betekenis is. Hun aanwezigheid is een afgeleide van de aard van de politieke verhoudingen tussen Nederland en zijn „gebiedsdelen overzee". Komt er een einde aan die politieke verhouding, dan komt er ook een einde aan hun aanwezigheid. Naarmate dat einde sneller komt (bij voorkeur voor het einde van de regeringsperiode-Den Uyl), des te sneller zullen ze verdwijnen. In die zin zijn de Nederlandse militairen inderdaad de uitdrukking van die politieke afhankelijkheidsverhouding.
De vraag doet zich echter voor of een afhankelijkheidsverhouding tussen moederland en kolonie zich alleen laat uitdrukken in politieke termen. Ik ontken die vraag ten stelligste. Een afhankelijkheidsverhouding vindt evenzeer zijn uitdrukking in ekonomische en kulturele komponenten. Niet voor niets vindt men in zoveel ontwikkelingslanden dat zij hun politieke emancipatie mede gestalte willen geven door bv de taal van het moederland te vervangen door een eigen inheemse taal en door ook te zoeken naar iets wat een eigen kultuur genoemd zou kunnen worden. Ekonomische verhoudingen vervangt men minder gemakkelijk, maar het feit doet zich wel voor dat ontwikkelingslanden, voorzover zij daartoe door de machtsverhoudingen in staat worden gesteld, ook pogingen doen de ekonomische verhoudingen te wijzigen. Nationalisaties en onteigeningen zijn daar de soms versmade uitdrukkingen van.
Als we de afhankelijkheidsverhouding tussen Nederland enerzijds en Suriname en de Nederlandse Antillen anderzijds in deze kontekst bezien, dan zou het wel eens kunnen dat ook de aanwezigheid van Neder-

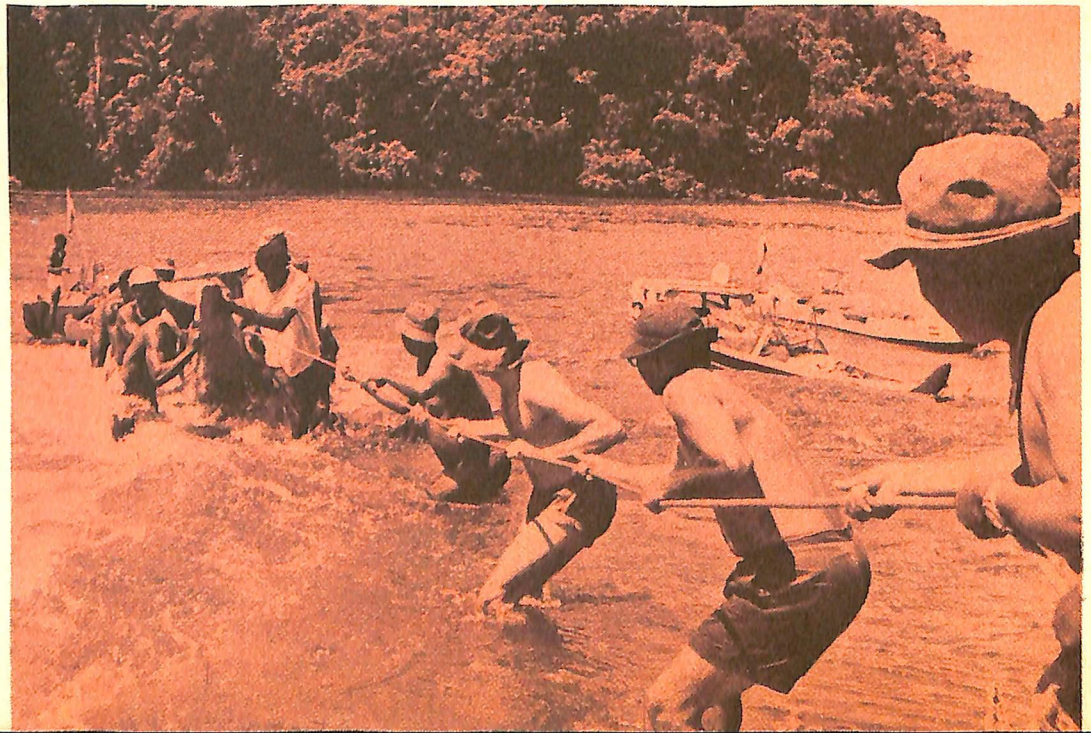

Op hun tochten door de binnenlanden geven de militairen eerste hulp

landse militairen in een in essentie veel bitterder kader komt te staan dan het op het eerste gezicht lijkt. De „gebiedsdelen overzee" zijn arme ontwikkelingslanden gebleven. Daar heeft de Nederlandse hulp weinig aan veranderd. Wat nog ernstiger lijkt, is het feit dat de hulp er kennelijk weinig of niets toe heeft bijgedragen de onevenwichtigheden in de Surinaamse en Antilliaanse maatschappij weg te nemen. Sommigen zeggen zelfs, hoewel mij dat nog al ver lijkt te gaan, dat die hulpverlening zelfs als doel had die onevenwichtigheden te versterken en daarmee de koloniale verhoudingen te bestendigen. Nu hangt het sterk van de politieke voorkeur van de beoordelaar af, of je het hier mee eens bent of niet. Wel geloof ik dat men kan stellen dat de hulpverlening op drie punten tekort is geschoten:
a. die was relatief te zeer gericht op de ekonomische infrastruktuur en te weinig gericht op direkt produktieve aktiviteiten in landbouw en industrie;
b. die was te weinig gericht op de verwezenlijking van de zogenaamde sociale doeleinden;
c. die hulpverlening was te veel georiënteerd op projekten en te weinig op makro-ekonomische doeleinden.
Deze konstateringen hebben vrij ernstige consequenties. Ik verklaar namelijk op deze gronden het feit dat de samenlevingen van zowel Suriname als de Nederlandse Antillen in de ogen van vele waarnemers eigenlijk permanent explosieve samenlevingen zijn. Dat wil niet meer en ook niet minder zeggen dan dat de Nederlandse ontwikkelingshulp mede verantwoordelijk is geworden voor de grote spanningen in de de grote spanningen in die vingen. De explosies hebben zich reeds voorgedaan en zullen zich ook in de toekomst blijven voordoen, tenzij er iets heel wezenlijks in de struktuur van die samenlevingen verandert.
Ik vrees dat daar een levensgroot probleem ligt waar de taak van Nederland in de toekomst vrij beperkt zal kunnen zijn. Dat komt door de in het verschiet liggende onafhankelijkheid en het veel ernstiger feit dat de wil daartoe bij lang niet alle groepen in de betrokken samenlevingen aanwezig is. Integendeel! Er zijn sterke krachten, die er zich met alle macht tegen zullen verzetten omdat hun posities er door in het geding komen. Nu weet ik wel dat de bijna 600 Nederlandse militairen in Suriname en hun collega's op de Antillen in dit krachtenveld geen eigen rol spelen. Hun taken liggen niet op dit terrein en dat moet maar zo blijven ook. Als het dan echter zo is dat hun aanwezigheid wel een politieke betekenis heeft en dat Nederland langs de hierboven geschetste lijn een medeverantwoordelijkheid draagt voor de struktuur van de samenlevingen in Suriname en de Antillen, dan is het naar mijn mening duidelijk dat er een reële kans bestaat, in geval van explosies, dat de Nederlandse militairen wel in het centrum van het politieke en ekonomische krachtenveld worden geplaatst. Het is dan zelfs mogelijk dat dit niet alleen politiek en psychologisch het geval is, maar dat dit ook in lijfelijke zin kan gebeuren. Met alle gevolgen van dien!
Wanneer men zich dus de vraag stelt, wat de politieke betekenis is van de aanwezigheid van Nederlandse militairen in Suriname en de Antillen, dan is het niet voldoende alleen naar hun militaire betekenis te kijken. Tenslotte is het altijd zo dat een militaire strategie of taktiek in een bredere politieke kontekst geplaatst moeten worden. Dat geldt, in een beperktere en ook andere zin, ook voor de Nederlandse militairen in Suriname en de Antillen. Zij lopen het risiko een doelwit te worden van politieke en sociale explosies. Vanuit het gezichtspunt van grote groepen Surinamers en Antillianen is dit zelfs begrijpelijk. De Nederlandse militairen moeten daarom weg uit de „rijksdelen overzee". Dat betekent niet dat daarmee ook echt een einde is gekomen aan de afhankelijkheidsrelatie tussen de gebiedsdelen en Nederland. Daarvoor is een breder zicht op die verhouding een absolute voorwaarde.

DRS. HARRY
VAN DEN BERGH

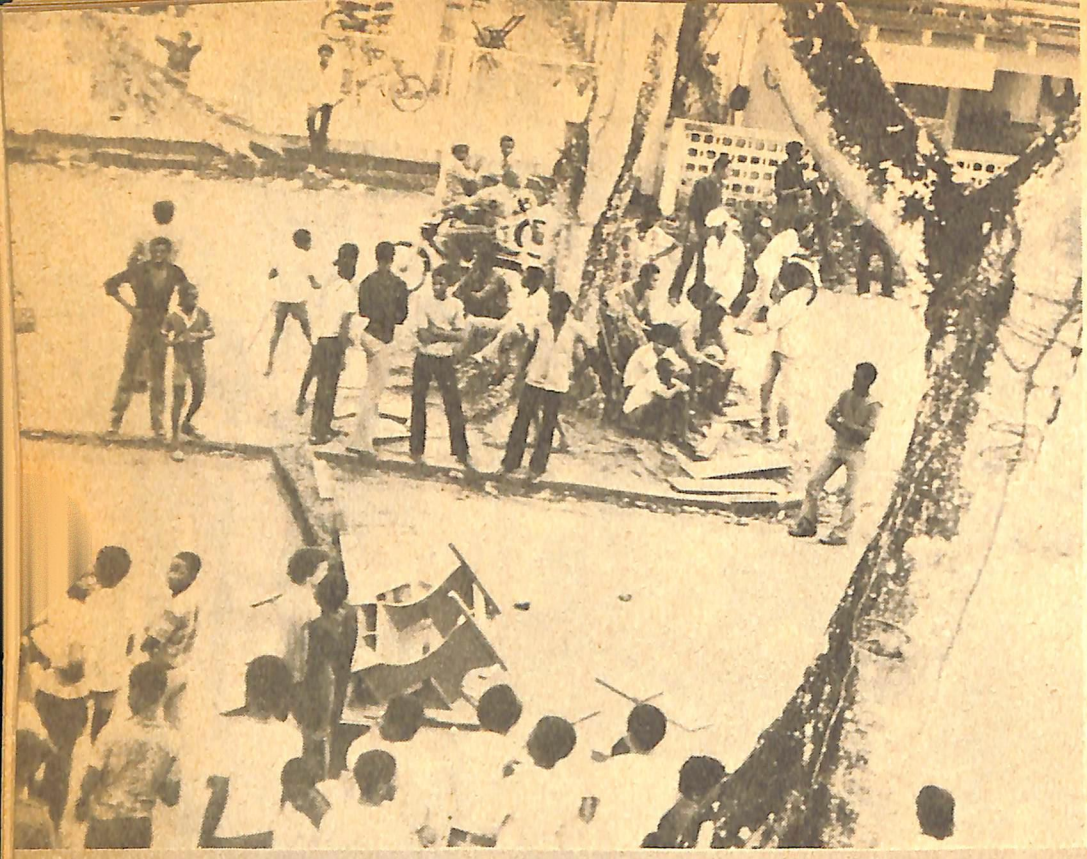

HET ONDERWIJS

Een ieder die zich weleens verdiept heeft in de onderwijsproblemen in Nederland, zal onmiddellijk toegeven dat het niet mogelijk is die problemen in beschouwing te nemen zonder daarbij de relatie met andere aspekten van de samenleving in de analyse te betrekken. Zo heeft de sterk toegenomen welvaart met de daarbij samenhangende industriële en technologische ontwikkeling inhoud en vorm van het onderwijs in ons land zeer sterk beïnvloed.

Het bovenstaande willen wij met een aantal voorbeelden illustreren. Er is in ons land leerplicht tot het vijftiende jaar. Na de basisschool, als je dus ongeveer twaalf jaar oud bent, mag je, neen, moet je nog doorleren, omdat je ouders en de samenleving dat financieel kunnen hebben.
De leerlingen op onze Nederlandsche scholen hoeven niet de hele dag passief — luisterend door te brengen. De uitgevers van leermiddelen bezorgen de scholen desgewenst een skala van individueel en klassikaal lesmateriaal om de leerlingen te aktiveren.
Het hele Nederlandse onderwijssysteem is, ondanks alle tekorten die het vertoont, een antwoord op de behoeften van déze samenleving.
Bovendien heeft Nederland mankracht en middelen genoeg om voortdurend „bijschavend" het systeem aan te pakken. De Wet op het Voortgezet Onderwijs, de zgn. Mammoetwet, is met zijn brugklassen hiervan een voorbeeld.
Hoe totaal anders is dat allemaal in Suriname!
Eigenlijk is dat niet zo moeilijk te begrijpen. Nederland behoort tot de rijke, geïndustrialiseerde, meer ontwikkelde landen. Suriname daarentegen tot de arme landen, die doorgaans als ontwikkelingslanden worden aangeduid. De ontwikkelingslanden zijn dikwijls ex-koloniale gebieden, landen met een eigensoortige problematiek. Het is daarom niet mogelijk het onderwijs in Suriname te beschouwen, zonder het te plaatsen tegen de achtergrond van Suriname als ontwikkelingsland. Alleen langs deze weg kan men begrijpen hoe het Surinaamse onderwijs in elkaar zit en hoe de Surinamers worstelen met een onderwijssysteem waarvan ze terecht willen afkomen, hoewel zij op dit moment niet de beschikking hebben over panklare alternatieven.

Suriname als ontwikkelingsland

Suriname is een ontwikkelingsland. Wat dat betekent, dringt vaak te weinig tot ons door. Ontwikkelingslanden zijn dikwijls (we hebben het reeds hierboven gezegd) ex-koloniale gebieden, waarbij het belangrijkste onderscheid met de ontwikkelde landen, dat tussen rijkdom en armoede is. Ook Suriname heeft zich nog niet geheel ontworsteld aan de invloeden die voortvloeien uit het gekolonialiseerd zijn. Zo kan men nog niet spreken van één (Surinaamse) natie. Immers, de Surinaamse bevolking bestaat uit verschillende groepen, waarbij de scheiding tussen die groepen langs raciale lijnen loopt. In feite is het zo, dat de Creolen, Hindostanen, Javanen, Chinezen en al die andere Surinaamse etnische groepen nog steeds een gezamenlijke ideologie en waardensysteem missen, hetgeen de mogelijkheid voor konflikten tussen de verschillende groepen inhoudt.
Er is nog iets. In Nederland weten wij zo zoetjes aan wat het meemaken van de tweede wereldoorlog met zijn konsentratiekampen voor sommige mensen geestelijk betekend heeft. Geen enkele wetenschap heeft zich echter nog gebogen over de mens die van generatie op generatie in een onderdrukkingssituatie heeft geleefd en bij wie zich vervormingen hebben voorgedaan. De Surinaamse mens ís zo'n mens.

De problematiek van het Surinaamse onderwijs

Die problematiek is min of meer af te lezen uit hetgeen wij hierboven hebben betoogd. **Kort samengevat kan gesteld worden, dat het bestaande onderwijssysteem in Suriname ouderwets en ondoelmatig is. Het is ingevoerd door de voormalige koloniale mogendheid (Nederland) en daarna klakkeloos overgenomen. Bovendien is het te zeer gericht op de algemene en hogere vorming („witteboorden-werk"), terwijl de beroepsopleidingen relatief te weinig aandacht krijgen. In feite is het onderwijs niet in overeenstemming met de ontwikkelingsmogelijkheden van Suriname.**

Wij zullen het hierboven gestelde met wat voorbeelden illustreren.
Het kleuteronderwijs is tot nu toe, ondanks alle in het verleden goed gemeende pogingen, niet in staat gebleken de jonge kinderen in hun moedertaal (Scranan, Tongo, Sernami Hindi, Javaans enz.) op te vangen. Het materiaal is gebrekkig en meestal uit Nederland afkomstig. Als zodanig sluit het niet aan bij de leefwereld van de Surinaamse kleuters. Dit gegeven gevoegd bij de kleuterklassen van dikwijls 50 tot 60 kinderen is typerend voor de totale problematiek van het Surinaamse onderwijs.
Het kleuteronderwijs heeft tot doel de 4- en 5-jarige kleuters in een periode van

Boven:
Onderwijzers demonstreren

Geheel links:
Schoolbanken als barricade

Links:
Leerlingenprotest

Rechts:
Leider onderwijs-demonstratie

twee jaar „rijp" te maken voor de lagere school. Vanaf 1952 is de doelstelling hierbij in het bijzonder: de kinderen uit niet-Nederlandstalige milieus zoveel kennis van het Nederlands bij te brengen, dat zij het gewoon lager onderwijs vanaf de eerste klas geheel in deze vreemde taal kunnen volgen. Over het algemeen is een kleuterschool in hetzelfde gebouwenkomplex gehuisvest als de gewone lagere school; in organisatorische zin staat ze onder leiding van het hoofd van de lagere school.
Het gewoon lager onderwijs (te vergelijken met ons basisonderwijs) kent dezelfde problemen. Een eigen doelstelling ontbreekt er, zodat de vervreemding van het eigene wordt voortgezet. Daarnaast is het gewoon lager onderwijs tot nu toe niet in staat gebleken een dusdanige vorming te geven, dat de meeste leerlingen na voltooiing van dit onderwijs onmiddellijk aansluiting kunnen vinden op de reële maatschappelijke behoeften. We zouden ons kunnen voorstellen dat in een land waar talloze leerlingen niet verder komen dan de basisschool, doelbewust gewerkt wordt naar een vorming, waarbij de leerlingen toegerust worden om ook onmiddellijk na de basisschool het bedrijfsleven te kunnen instappen.
Het onderwijs is „uiteraard" in het Nederlands, een vreemde taal voor alle Surinamers. Het Nederlands is voor de Surinaamse leerling in elk geval geen moedertaal. Door gebrek aan kapitaal en door een niet op de ontwikkelingsmogelijkheden afgestemde opleiding van leerkrachten, kent het basisonderwijs een zeer grote groep „uit-de-boot-vallers", velen die te vaak zijn blijven zitten en nog op veertien- of vijftien-jarige leeftijd leerling van de basisschool zijn of anderen die voortijdig de basisschool hebben verlaten. De meeste boeken zijn in Nederland gedrukt of ademen een door Nederlandse waarden bepaalde sfeer.
Het gewoon lager onderwijs laat zich verdelen in districts lager onderwijs (onderwijs op het platte land) en, maar dat geldt alleen voor de hoofdstad Paramaribo, in glo- A en glo- B onderwijs.
Officieel bestaat deze onderverdeling niet meer; in de praktijk echter is dit kwaliteitsverschil terug te vinden: de lagere scholen in de distrikten zijn kwalitatief minder dan die in Paramaribo. De glo- A scholen waren aanvankelijk opgezet om leerlingen uit meer Nederlandstalige milieus op te vangen. Van de opzet is nooit veel terecht gekomen. Niet de beheersing van het Nederlands werd in de praktijk kriterium voor toelating, maar het kunnen betalen van schoolgeld. In feite werd de glo- A zo een school voor de welvarende klassen.
In 1962 werd het onderscheid tussen glo- A en glo- B officieel opgeheven; in de praktijk bleef het echter onverminderd voortbestaan. Schoolgeld wordt voor de glo- A niet meer geheven, wel echter moeten de leerlingen hun eigen boeken en leermiddelen zelf aanschaffen ... De glo- B scholen zijn over het algemeen van mindere kwaliteit dan de glo- A scholen, de lokaliteiten en de leermiddelen zijn in slechte tot zeer slechte staat en het aantal bevoegde leerkrachten is geringer.
Paramaribo telt ook een aantal partikuliere scholen voor kleuter- en basisonderwijs. Deze vrij kostbaar opgezette scholen zijn niet bevorderlijk voor het doorbreken van de sociale scheidslijnen in de Surinaamse samenleving. Immers de klassen van deze scholen zijn kleiner dan die van de zgn. glo- A en glo- B scholen; de kinderen komen uit zgn. betere en dus meer kapitaalkrachtige milieus.
Het voortgezet onderwijs is sterk gericht op het „witte-boorden-werk": weinig technisch onderwijs, geen landbouwonderwijs, een niet adekwaat lager algemeen vormend onderwijs van twee jaar (de Surinaamse Ulo), een meer uitgebreid algemeen vormend onderwijs van vier jaar (de Surinaamse Mulo), middelbaar- en kweekschoolonderwijs. De universiteit, min of meer naar Leids model opgezet, kent

Vervolg op pagina 23

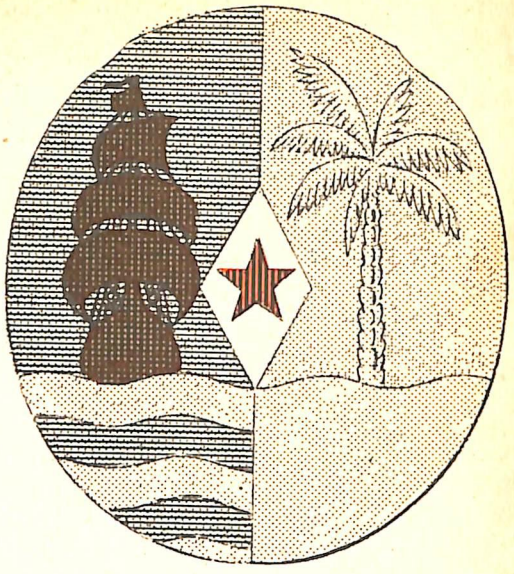

SURINAMERS IN NEDERLAND

Inleiding
Minderheidsgroepen vallen in een land pas op, indien hun aantal plotseling sterk toeneemt. Deze uitspraak kan ook van toepassing worden geacht op de groep Surinamers in ons land. In de vijftiger jaren was er nauwelijks sprake van een „Surinaams probleem." Wij zien echter dat door de grote stroom van rijksgenoten in de laatste jaren ook een „Surinaams probleem" ontstond.
Voor een goed begrip van deze plotselinge toename zal in dit artikel, wanneer het nodig is, worden ingegaan op de motieven van vertrek. Wij zullen eerst trachten een schets te geven van de problemen, die zich voordoen bij zowel de Surinamers als de Nederlanders bij een eerste confrontatie.

Wie moet zich aan wie aanpassen:
De meeste Surinamers komen onvoorbereid naar Nederland. Men is of helemaal niet of onjuist voorgelicht over de andere maatschappij waarin men terecht komt, die aanmerkelijk ingewikkelder is en meer wetten en plichten omvat dan de Surinaamse. Door dit gebrek aan kennis van de Nederlandse samenleving en het daarin gangbare normenpatroon kunnen er snel conflicten optreden tussen beide groepen.
Een drietal reacties kunnen dan na verloop van tijd hiervan het gevolg zijn:
a Men tracht zo snel mogelijk op te gaan in de Nederlandse samenleving en men geeft voor een groot deel daarmee zijn/haar identiteit op (black skin, white mask).
b Men streeft ernaar zoveel mogelijk onder elkaar te blijven. Nederlanders worden binnen de Surinaamse groep geweerd.
c Men streeft naar integratie met behoud van het eigene. Beide groepen hebben iets te bieden en moeten van elkaar leren verdraagzaam te zijn.

Huisvestigingsproblematiek:
Een ander probleem dat in Suriname zelf niet zo'n grote rol speelt, maar waarmee men hier op de neus gedrukt wordt is de huisvesting. Meestal zijn er lange wachttijden voordat men in aanmerking kan komen voor een eigen woning (2 jaar of langer). Voor de gezinsverhoudingen kan dit ernstige gevolgen hebben. Dit wordt nog versterkt door de gemiddelde gezinsgrootte, die omvangrijker is dan de Nederlandse. Meestal zijn er eerder overgekomen familieleden, die zorgen voor een eerste opvang. Anderen huren — vaak samen met vrienden — een woning (Bijlmermeer), waar de huren erg hoog liggen. Tenslotte komt er een aantal in commercieel geëxploiteerde pensions terecht, waar men onder beklagenswaardige omstandigheden met velen een kamer deelt. Het verbaast ons daarom ook niet, dat een aantal in deze uitzichtloze situatie overgaan tot het kraken van een woning. Dit leidt meestal tot meer problemen dan dat het iets oplost.
De Nederlanders die zelf met huisvestingsproblemen zitten, kunnen een eventueel toewijzen van woningen aan Surinamers als onrechtvaardig ervaren. Men voelt zich benadeeld in de kansen op huisvesting door deze stroom van rijksgenoten. Vestiging van grotere aantallen Surinaamse gezinnen in dichtbevolkte buurten, kan daarom leiden tot allerlei spanningen (Rotterdam).

Werkgelegenheid:
Ten aanzien van de werkgelegenheid van Surinamers in Nederland kan het volgende worden gezegd: Sedert het begin van de jaren zestig beschikten de Surinamers die hier naar toe kwamen, over onvoldoende financiële middelen. Zij waren dus direkt afhankelijk van inkomsten in Nederland door werk, door steun van relaties of door overheidssteun. De komst van deze groep is dikwijls slecht of helemaal niet voorbereid. Door de eenvoudige scholing en doordat ook de vaklieden dikwijls alleen praktische vorming in de werkplaats hebben gehad. is de aansluiting bij de in Nederland gebruikte methoden, werkverdeling, tempo enz. in een aantal gevallen in de begintijd moeilijk tot zeer moeilijk. Wij zien vanaf 1970 een versnelling optreden in de groei van het aantal werkloze Surinamers, onder wie de nieuwkomers een zeer belangrijke plaats innemen. Het grootste aantal werkzoekenden vinden wij vooral in de categorie ongeschoold personeel.

Onderwijs:
Tot nu toe hebben wij het gehad over de volwassenen. Indien wij ons afvragen hoe de kinderen, vooral de schoolgaande groep, hier functioneren, dan kunnen wij het volgende zeggen: Een aantal Surinaamse kinderen functioneren op Nederlandse scholen op een niveau beneden dat van hun leeftijdgenoten. De overgang is te groot, men valt van het ene uiterste in het andere. Ter illustratie moge het volgende dienen: Op de meeste Surinaamse scholen wordt klassikaal onderwijs

gegeven. De leerkracht is zeer streng en autoritair. De leerlingen zijn erg passief. Hier in Nederland wordt men direkt in groepen geplaatst en men gaat op een meer democratische wijze om met de leerlingen. Dit brengt dan problemen met zich mee voor de Surinaamse leerlingen. Verder moet hier worden gewezen op het ontbreken van de noodzakelijke kennis van het cultuurpatroon van deze leerlingen door de leerkrachten. Hierdoor zijn deze leerkrachten vaak onvoldoende toegerust om Surinaamse leerlingen op een juiste wijze op te vangen. Toch moet hier worden gewezen op de grote betekenis, die de school kan hebben in heel dit gebeuren. De school kan met name een leerschool worden voor wederzijdse tolerantie. Enerzijds kunnen Surinaamse leerlingen informatie krijgen over de gedragscoden van de Nederlandse samenleving en anderzijds kunnen zij zelf hun gewoonten en normen kenbaar maken aan de Nederlandse groep.

Levensritme en taalachterstand:

Een ander struikelblok kan het levensritme van de Surinamer zijn, dat anders is dan dat van de Nederlanders. Men krijgt hier vaak het gevoel dat men wordt geleefd. Men leeft hier veel jachtiger. In de produktiesfeer komt dit tot uiting in de konstatering, dat de doorsnee Surinamer langzaam is dan andere werkkrachten en daardoor vaak als minder geschikt gekwalificeerd wordt. Het gevolg is dat de eerste pogingen op een mislukking uitlopen en men in feite al kort na aankomst gefrustreerd raakt.
Een andere achterstand vormt ook het taalverschil. Ja, Surinamer en Nederlander spreken beiden Nederlands, toch verstaan zij elkaar vaak niet en spreken op verschillende „golflengten".
Wij hebben tot nu toe een aantal facetten van de totale problematiek besproken. Het is in dit kader niet mogelijk in details te treden over de besproken problemen. Wij kunnen ons echter afvragen of er ook een oplossing gevonden kan worden in deze hele problematiek.
Wij zullen proberen een aantal factoren aan te dragen, die tot een mogelijke oplossing kunnen leiden in de gegeven situatie:
a Men zou de mensen bij hun vertrek uit Suriname zo goed mogelijk moeten voorlichten over Nederland. De verwachtingen zijn meestal te hoog gesteld. Nederland wordt al te vaak afgeschilderd als een land van melk en honing.
b Hier aangekomen moet men begeleid worden en wegwijs gemaakt worden in deze bepaald ingewikkelder maatschappij. Er is hier een taak weggelegd voor welzijnswerkers.
c Voorlichting aan de Nederlanders om mogelijk een aantal vooroordelen uit de wereld te helpen zoals: Surinamers zijn lui, werken niet, trekken steun, rijden in grote auto's. Men realiseert zich niet dat Surinamers ook ongeregelde diensten hebben en ook nachtwerk doen.
d De politici raken in steeds grotere mate betrokken bij de migratie-vraagstukken, wat leidt tot het aanpakken hiervan bij de wortel. Er is de laatste jaren in de Tweede Kamer op verschillende manieren gereageerd op het toenemend migratie-aanbod van Surinamers. Er werden commissies samengesteld, die moesten rapporteren over de aard en omvang der bij deze migratie gerezen problemen en daarbij aanbevelingen dienden te doen over de te nemen maatregelen.
De Koninkrijkscommissie was hiervan een uitvloeisel, die als taak opkreeg: „Een keuze voor te bereiden uit realiseerbare staatkundige alternatieven, daarbij rekening houdend met de economische, sociale en culturele ontwikkeling respectievelijk in Suriname en de Nederlandse Antillen."
Een conclusie van bovengenoemde commissie was dat „een fundamentele oplossing van de migratieproblematiek slechts is te verwezenlijken, indien de grondoorzaken van het migratie-verschijnsel in belangrijke mate komen te vervallen."
Dit vergt een beleid gericht op een **versnelde economische ontwikkeling** van Suriname en de Nederlandse Antillen.

G. MUNGRA

Het onderwijs

Vervolg van pagina 21
twee fakulteiten: een medische en een juridische. Hoe de universiteit verder opgezet zou moeten worden, dat ze ook voor studenten uit het Caribisch gebied aantrekkelijk wordt, wordt nog niet als opgave ervaren. Suriname (Paramaribo) telt maar één lagere technische school. In 1972 konden van de 3619 kandidaten voor het technische onderwijs slechts 654 worden toegelaten. De rest mocht het bij een „baas" proberen om langs deze weg nog iets van vakbekwaamheid op te doen.

Verzuiling

Een voor de Nederlandse lezer interessante vraag is, of het Surinaamse onderwijs ook iets van verzuiling kent. Het antwoord is (helaas) ja. Het Surinaamse lager onderwijs is al sinds de eerste jaren van zijn bestaan in sterke mate verzuild. Het christelijk onderwijs was er zelfs eerder dan het openbare: reeds voor de afschaffing van de slavernij (1 juli 1863) richtten zending en missie scholen op (de Evangelische Broedergemeente begon in 1844), terwijl het openbaar onderwijs pas na 1863 begon. Tot 1960 heeft het bijzonder onderwijs vrijwel uitsluitend bestaan uit het christelijk onderwijs, met als grootste zuilen het Rooms-Katholieke Bijzonder Onderwijs (RKBO) en het Evangelische Broeder Gemeente Onderwijs (EBGO). Na 1960 verandert dit echter. Verschillende religieuze stromingen binnen de Hindostaanse bevolkingsgroep beginnen eigen glo-, ulo- en mulo-scholen op te richten. Zo begint de Surinaamse Moslin Associatie in 1960 met een lagere school. In hetzelfde jaar opent de Sanatan Dharm, de grootste orthodoxe richting binnen het Hindoeïsme, een mulo school.
De vereniging Arya Dewaker, de grootste vrijzinnige stroming van het Hindoeïsme in Suriname, volgt in 1963 met een ulo-school. Partikulieren startten in 1967 met een Vrije HBS, terwijl in 1970 het Christelijk Pedagogisch Instituut (een opleidingsschool voor leerkrachten) werd opgericht.
We willen ook nog de scholen noemen van de Evangelische Methodisten Gemeente, de Baptisten Gemeente, de African Methodist Episcopal Church (AMEC) en het Comité Volksonderwijs om de lijst van „verzuilers" te kompleteren.
Of we nu kompleet zijn? Ach, ook binnen de Javaanse bevolkingsgroep worden er initiatieven ontplooid voor eigen onderwijs.

Toekomstvisie

In het bovenstaande hebben wij geen al te rooskleurig beeld van het Surinaamse onderwijs gegeven. Volledigheidshalve zullen we echter ook moeten kijken naar de pogingen van de Surinamers zelf om de kringloop te doorbreken. Belangrijk is, dat de Surinamers zelf beginnen te beseffen wat er aan de hand is met hun land en met het onderwijs. De Surinaamse minister van Opbouw Dr. Ir. F. Essed, heeft dat niet zo lang geleden op de Nederlandse televisie gedemonstreerd.
De heer Essed legde nl. getuigenis af van zijn opvatting dat het kennen van de eigen problematiek, de problematiek waarmee je als gekolonialiseerde mens worstelt, de eerste en belangrijkste voorwaarde is voor het kunnen aanpakken van de sociaal-ekonomische en kulturele problemen van Suriname.
Bij de Surinamers begint iets door te dringen van de werkelijke problemen èn de oorzaak van die problemen. Wat het onderwijs betreft, zijn het vooral de onderwijsvakbonden die het proces van bewustwording, van objectieve analyse van de eigen onderwijsproblematiek, stimuleren.
Het doel van die analyse is: **het op gang brengen van een onderwijssysteem dat in overeenstemming is met de ontwikkelingsmogelijkheden van het eigen land.** Zo stimuleren de onderwijsvakbonden de „surinamisering" van het onderwijs, dus het kreëren van een onderwijssysteem met eigen doelstellingen, eigen leerboeken en eigen leermethoden. Het is dit proces dat de toekomst van het Surinaamse onderwijs hoopvol doet zijn. Het is dit proces, dat wellicht ertoe zal leiden dat de Surinaamse jeugd het ondermijnde zelfvertrouwen in de eigen mogelijkheden terugkrijgt om zich te durven „investeren" in het eigen land

H. G. DORS

VIER SURINAMERS IN HET MOEDERLAND OVER HUN VADERLAND

Er zijn zo'n 60.000 Surinamers in Nederland. De meesten van hen willen vroeg of laat weer terug naar hun eigen vaderland. Ze zijn hier om te studeren, zodat ze na hun terugkeer in Suriname —waar grote werkloosheid heerst — een betere baan kunnen krijgen. Het kan ook zijn dat ze hier naar toe getrokken zijn omdat de sociale voorzieningen hier altijd aanzienlijk beter waren. Langzamerhand worden die verschillen kleiner; de AOW doet ook aan de overkant van de grote plas zijn intrede. Niet alle Surinamers ondervinden hier evenveel moeilijkheden. De Aziatische Surinamers worden hier vaak minder gediscrimineerd dan de creolen. Over de wijze waarop de onafhankelijkheid van Suriname zijn beslag moet krijgen, wordt door de verschillende Surinamers op totaal uiteenlopende wijzen gedacht. Dat bleek overduidelijk uit gesprekken met vier Surinamers in Nederland. Hoe bevalt het ze hier? Willen ze weer terug? Hoe zien ze de onafhankelijkheid? Deze vragen vormden het centrale gesprekstheme tijdens onze gedachtenwisselingen.

Doris Samson (19) is — als ik haar kom interviewen — pas enkele weken in het koude Nederland. Toen ze op Schiphol landde was er niemand om haar af te halen. Haar Haagse nichtje liet jammerlijk verstek gaan. Gelukkig had ze nog één aanknopingspunt: een oud-collega van haar moeder, mevrouw Bouterse. Die was enige jaren terug naar Amsterdam gegaan, omdat haar man daar een goede baan kon krijgen, en Doris had haar moeder beloofd dat ze mevrouw Bouterse — die vroeger zo vaak bij hun thuis was geweest — eens zou opzoeken. Dat adres kwam nu goed van pas. Nog diezelfde avond staat ze bij de familie Bouterse op de stoep. In Amsterdam-Oost. De familie zat net naar Peyton Place te kijken. Natuurlijk kon Doris die nacht blijven slapen en de volgende dag zou de familie benaderd worden. Ze reisde naar haar nicht in Den Haag, maar die krabbelde terug toen het er om ging een familielid aan onderdak te helpen. Ook haar tante in Nieuwveen kon haar niet hebben. Ze moest maar naar de politie gaan. Een dom idee, volgens mevrouw Bouterse, want die zou natuurlijk direct contact opnemen met de familie van Doris, dus dat zou niks uithalen. Gelukkig mocht ze bij de familie Bouterse blijven. Mevrouw Bouterse: „Het is een vreselijk vlot kind. Ik heb echt plezier in haar. Van haar eerste loon heb ik vijftig gulden naar haar moeder gestuurd, honderd gulden aan haar gegeven en vijfenzeventig gulden voor de inwoning afgehouden. Dat was omdat het de eerste keer was. De volgende keer moet ik — voor kost en inwoning — honderd vijftig gulden inhouden. Doris had snel een baantje. De Nederlandse overheid helpt de binnenkomende Surinamers graag gauw aan werk, anders gaan ze geld kosten. Doris kwam terecht bij het Recepten Administratie en -Controle Bureau (RACB). Daar zit ze aan een soort ponstelmachine, die aangesloten is op een computer. Als de cheffin ontevreden over haar is zegt ze: „Je moet eigenlijk winkelmeisje zijn, je bent niet in de wieg gelegd als kantoorbediende" Een rare uiting van standsbesef, want het monotone werk van ponstypiste is nauwelijks met kantoorwerk te vergelijken. Niettemin heeft Doris het er naar haar zin. Ze klaagt niet over gebrek aan afwisseling. Maar met de cheffin heeft ze regelmatig woordenwisselingen. Over de vraag of een van de ramen dicht mag bijvoorbeeld. Het is immers even wennen aan het kille Nederlandse klimaat. Om haar te plagen noemt de cheffin haar Doris Day, wat ze niet leuk vindt. Maar ze heeft door dat dit soort pesterijtjes alleen bedoeld zijn om uit te proberen hoe je als Surinaamse reageert. Toch is het niet leuk als je steeds te horen krijgt dat Surinamers in huizen wonen die meer op duivetillen lijken.
Mevrouw Bouterse komt er tussen: „Doris, je moet je een beetje aanpassen. In het begin trok ik me ook alles aan, was ik ook agressief. Maar met de tijd verander je. Toen we hier kwamen zei de boven-buurvrouw: we krijgen hier negers over de trap. Dat neem je niet zo maar. Maar nu weet ik dat hoe minder je praat, hoe beter het is. In Suriname nam ik niks, maar hier ben ik de rustigste van allemaal. Als ze het over me hebben, doe ik net of ik niks hoor. Ik luister alleen maar en lach maar wat. Als je doet of je neus bloedt, dan gaat het het snelste over. Je moet af van die Surinaamse mentaliteit. Niet te snel kwaad worden. Je moet voorzichtig zijn. Als je te veel tegensputtert nemen ze zo een ander".
Het zijn wijze lessen en ze zijn stellig goed bedoeld. Maar Doris vindt dat ze niet over zich hoeft te laten lopen. Ze is negentien jaar en trots op haar vaderland en afkomst. Ze wil hard werken, maar ze moeten haar niet beledigen. De berusting van een oudere landgenote, die haar liefderijk in huis heeft opgenomen, accepteert ze met respect, zonder de indruk te wekken er voor honderd procent door over tuigd te worden. Dat blijkt

ook als ze over Suriname vertelt. Over haar aandeel in de stakingsacties van dit voorjaar. „Ik was daar enorm populair. Als er een betoging werd gehouden, werd ik altijd op de hoogte gesteld. Ik ben nooit echt bang. Ook niet in de voorste gelederen. Ik heb een paar harde tikken gehad. Bij de betoging in januari was ik Suriname. Ik was de wedu- e Suriname, die haar man, Surinaamse regering, ten grave droeg. Met een ruiker in de hand". Het verhaal wordt door mevrouw Bouterse onderbroken. Ze waarschuwt: „Als je ooit weer terug wilt naar je land, moet je niet alles vertellen. Dan kom je nooit vooruit in Suriname. Je moet een beetje voorzichtig zijn".

Doris Samson ziet er goed uit. Prachtige zwarte haardos, truitje, rode katoenen broek en basketbalschoenen. Ze is net naar het badhuis geweest en heeft een ananastaart gebakken. De dag na ons interview komen haar collega's haar opzoeken. Dan viert ze haar negentiende verjaardag. De slingers hangen al in de kamer. Ze wil naar de journalistieke school in Utrecht, maar dat kon dit jaar niet meer. Een van de eerste dingen die ze vertelt is dat ze een gedichten-bundel heeft geschreven: „Moksi Alesi", Surinaams voor gemengde rijst. Er staan inderdaad zeer gevarieerde gedichten in.

Over de dood van haar vader — drie maanden geleden — over haar moeder, over de liefde, maar ook politieke gedichten over de bevrijding van het Nederlandse juk. De bundel is opgedragen aan haar moeder, die een administratieve baan heeft op het ministerie van onderwijs in Paramaribo. Op de achterkant van het gestencilde werkje staat: „Dit is dan m'n bundel, dat als titel draagt Moksi-Alesi. Ik hoop u veel geluk met deze bundel. De opbrengsten zullen gebruikt worden voor het doen uitgeven van een kinderverhaalboek op Suriname afgestemd. Veel plezier 'Dojasa'. (Dojasa staat voor Doris Jane Samson). Ze verkocht het werkje voor 75 Surinaamse centen. Dit is een van de gedichten:

Een man ben jij
Een man ben jij
Het omgekeerde van een vrouw
Een man ben jij
de hoop van elke vrouw
Een man ben jij
Soldaat voor je land
En komt er een ander
dan dien je hem te verslaan
want jij bent dan een echte man.

Ze vertelt over thuis. Ze is de derde van vier kinderen. Haar broer zit al vijf jaar als computer-deskundige in Den Haag. Haar zusje in Suriname is negen jaar, haar andere broer is achterlijk. Haar vader was gepensioneerd militair. Na een sukkelende ziekte van twee jaar (een levergezwel), stierf hij kort geleden. Doris: „Eerst wou ik in Suriname blijven, maar je hebt daar geen geweldige toekomst. Ik wil wel terug. Het is tenslotte mijn vaderland. Als het beter wordt, ga ik terug." Mevrouw Bouterse: „Ik ben een beetje streng voor Doris. In Suriname kan ze overal gaan, maar hier niet. In Suriname is het ondenkbaar dat een meisje op kamers gaat wonen. Daar ga je of in een internaat of bij familie." Doris draagt een ring om lastige mannen van zich af te houden. Mevrouw Bouterse doelt niet op die lastige mannen, als ze zegt: „Holland heeft geen tanden, maar Holland bijt". Doris Samson, nog maar drie weken in ons land, zal nog heel wat van zich af moeten bijten. Dat lijkt haar prima toevertrouwd.

Onze tweede gesprekspartner is Alphons Levens, coördinator bij het sociaal-cultureel centrum „Anton de Kom" aan de Amsterdamse Herengracht. Een trefpunt voor Surinamers, waar we ook in contact kwamen met Doris. Zijn vader was onderwijzer. Na zijn pensioen kwam hij naar Nederland, waar inmiddels alle kinderen studeerden. Alphons is heilig van plan over twee of drie jaartjes terug te gaan naar zijn land. Uit idealistische overwegingen. Hij vindt dat intellectuelen hun volk moeten steunen. Hij heeft de pedagogische academie gedaan, een poosje psychologie gestudeerd en wil nu nog twee jaar economie doen voor het M.O.-examen. Dan kan hij leraar worden in Suriname. Dat verdient slechter dan hier, maar daar gaat het hem niet om. De tendens om terug te gaan naar Suriname, neemt door de politieke bewustwording toe. Als ik nog wat meer wil weten over zijn familie, blijkt dat Levens daar weinig voor voelt. Hij heeft een boodschap. Hij is lid van het Suriname Comité en wil de standpunten van dat comité

VIER SURINAMERS IN HET MOEDERLAND OVER HUN VADERLAND

kwijt. Vanaf dat moment worden er door mij geen vragen meer gesteld. Trouw schrijf ik alles op wat hij dicteert. Hij volgt precies wat ik schrijf en als ik hem niet bij houd, stopt hij even. Want er mogen geen misverstanden ontstaan. Levens is marxist. Hij heeft bijna steeds gelijk, maar het lesje dat hij afdraait, biedt voor mij geen verrassingen meer. Als hij zegt: „wij strijden niet tegen het Nederlandse volk", dan kan ik de bijzin al zelf aanvullen: „maar tegen het kleine handje miljonairs, dat het Nederlandse volk onderdrukt". De aanvulling klopt. Als je alles in klasseperspectief beschouwt, bestaan er geen verschillen tussen de verscheidene ethnische groeperingen in Suriname. Het is bekend, het volk zal zegevieren, de handlangersklieken zullen opgerold worden. Het marxisme-leninisme is nog jong in Suriname, maar het wint onmiskenbaar terrein. Daarom toch maar een uiteenzetting van Alphons Levens: „Wij geloven niet in een papieren onafhankelijkheid, die door Den Haag wordt opgedrongen. Nederland wil alleen maar formele onafhankelijkheid, maar de economische macht behouden via Bruynzeel, Billiton, Amsterdam Rubber, ABN, KLM, KNSM, enz. Dat wil Amerika ook. Voor ons maakt het niks uit of we door Amerika of Nederland overheerst worden. Het Nederlandse leger in Suriname is niets minder dan een NAVO-leger onder Nederlandse vlag. Zoals het Portugese leger in Angola een NAVO-leger onder Portugese vlag is. In Suriname wordt het leger gesurinamiseerd, zoals het leger in Vietnam gevietnamiseerd werd. Steeds meer jonge, vaak werkloze Surinamers gaan de Nederlandse soldaten vervangen. Maar de wapens en de leiding blijven Nederlands. Met de Surinamisering van het leger beoogt men dus Surinamers te gebruiken om hun eigen landgenoten te dwingen genoegen te nemen met een armoedig bestaan. Opbouwminister Essed is in West-Suriname de rijke bodemschatten aan het uitverkopen voor een appel en een ei. Geen enkel volk laat zich tot in lengte van dagen onderdrukken. Daarom ben ik optimistisch. Wij spreken niet van onafhankelijkheid, maar over de nationale bevrijding van Suriname. Daarvoor accepteren wij elke steun, mits op onze voorwaarde. De Surinaamse regering is een handlangerskliek van het buitenlandse kapitaal, die zich gelukkig mag prijzen, dat zij in ruil voor de handen spandiensten mee mogen profiteren van de uitbuiting van het Surinaamse volk. Wezenlijke macht hebben ze niet, want als ze niet meer de buitenlandse (lees Nederlandse of Amerikaanse) belangen behartigen worden ze weggezuiverd.

Ben Mitrasingh is 29 jaar. Op de kamer van zijn beeldschone verloofde offreert hij cognac en sigaren. Hij studeert culturele prehistorie in Leiden, zij kunstgeschiedenis in Amsterdam. Ben: „Ik zie mijn studie niet zo zitten voor Suriname. Het is een beetje een luxe-studie voor een ontwikkelingsland. Zolang de regering bestaat uit Aziaten en Creolen krijg ik nooit geld los voor mijn onderzoek naar oude Indiaanse culturen. Mijn doctoraalscriptie gaat over een oude Indiaanse nederzetting uit 900 of 1000, die Tingi-Holo heet. Stinkend Gat betekent dat. Ik zou natuurlijk altijd in Venezuela Zuidamerikaanse cultuur hebben moeten studeren, maar Suriname geeft geen beurzen voor dat land. Daarom moest ik naar Nederland. In '74 studeer ik af. Dan ga ik terug. Dat ben ik altijd van plan geweest. Als je een Surinaamse beurs gehad hebt, kom je er ook niet onderuit. Misschien dat er een archeologisch instituut opgezet kan worden. Ik zit hier nu tien jaar. Ik ben de jongste uit een gezin met elf kinderen. Mijn oudste broer is hoogleraar en minister van onderwijs". Is er een corrupte regering in Suriname? Mitrasingh: „Jazeker". Ik: „En je eigen broer zit er in". Mitrasingh: „Ja, daarom weet ik het ook zo goed".

Ben Mitrasingh volgde de MULO in Paramaribo. Daarna kwam hij naar Nederland. Eerst de tekenacademie, daarna kunstgeschiedenis in Gent en na zijn kandidaats naar Leiden. Heb je de laatste keer gestemd? Ben: „Nee. Een hele grote groep Surinaamse kiezers heeft bij de laatste Nederlandse verkiezingen niet gestemd. Want of je nou VVD stemt, of CPN, Bruynzeel en Billiton blijven toch. Er verandert niks voor de Surinamers. In Nederland komt het Koninkrijksidee alleen tot leven als Enith Brigitta een nieuw record zwemt, of als de messetrekkers of souteneurs weer de voorpagina van de Telegraaf halen. Voor de Aziaat is dat niet zo erg. Ik ben Indiër, ik word nooit voor Surinamer versleten. Bij mij faalt het model voor discriminatie. Ik ben niet zwart genoeg. Het racisme is voornamelijk gebaseerd op de Surinaamse negers. Nu nog praten er mensen maleis tegen me. Ik praat dan altijd Hindi terug. Wij hebben drie talen geleerd. Thuis Hindi, op straat Surinaams en op school Nederlands. Mijn naam is nog met een kaste verbonden. Dan zit je wel goed, zolang de Aziaten de dienst uitmaken. Een beetje feodaal, zoals met de zoon van de notaris, die ook makkelijk aan een huis komt".

Ben je politiek actief? „Nee. Ik heb hier nog geen politieke stelling ingenomen. Er zitten hier veel Surinaamse intellectuelen, die verbitterd zijn omdat hun plannen niet door de Surinaamse regering zijn geaccepteerd. Die roepen hier nu iedereen op om terug te gaan naar Suriname en marxist te worden. Maar zelf gaan ze niet naar Chili of Uruquay, maar naar de Bijlmer. Als leraar voor een klas in Suriname kan je veel meer invloed uitoefenen, dan door hier dagenlang te demonstreren".

Waaruit blijkt het mentaliteitsverschil tussen Nederlanders en Surinamers? Mitrasingh: „Wij zijn vrij luidruchtig en veel gastvrijer. De mentaliteit van veel plezier en pluk de dag. Zeer emotioneel en impulsief. En de meeste Surinamers (de Aziaten vormen een uitzondering) zijn niet spaarzaam. Wij hebben nogal lange tenen. Dat is vreselijk fout van ons. Als ze zeggen, je mag dit niet en je mag dat niet, dan roepen wij gelijk vuile racist. Maar door alle verschillen kan je hier nooit jezelf zijn. Dat kan niet. Alles staat of valt in Nederland met je maatschappelijke status. Als een Surinaamse student uitbundig danst is alles goed, maar als een Surinaamse arbeider dat doet, wordt het primitief gevonden. Ook de Surinamers ontkomen hier niet aan dat status-gevoel. De studenten willen hier niet gelijkgesteld worden met de Surinamers van de walletjes. Alles is hier in Nederland zeer geregleminteerd. Voor je kan voetballen, moet je aangesloten zijn bij een vereniging. Niet vissen, eerst een vergunning".

Wat vindt je van het onafhankelijkheids-vraagstuk? Mitrasingh: „Suriname moet zo gauw mogelijk onafhankelijk worden. De Surinamers zeggen: als jullie die onafhankelijkheid niet geven, dan komen we hem wel halen. Daarom zitten hier nou zoveel Surinamers. Ik geloof dat we meer verantwoordelijkheidsgevoel krijgen, als we er zelf voor staan. Kiezen tussen Nederland en de Verenigde Staten, is kiezen tussen de kanker en de pest."

Wat vond je van het optreden van Arnie Breeveld in de nationale tv-uitzending voor de Koningin? „Ik kreeg er kippevel van. Dat iemand zich daarvoor kan lenen. Onbegrijpelijk. Dat rare gedicht van onze moeder en onze Koningin. Ik heb niets tegen de Nederlandse Koningin, maar je moet het als Surinamer ook niet gaan overdrijven."

Welke discriminerende ervaringen heb je hier het eerst, als je Nederland binnenkomt? „De eerste frustratie is als ze grappen gaan maken over die dikke W die wij hebben. De Belgen liggen ons beter. Ze hebben ook meer onze mentaliteit. Zo van, als het vandaag niet gaat, dan lukt het morgen wel."

Henk Tjin (31) heeft een Surinaams restaurant, „Canna" geheten. Zijn oer-Hollandse voornaam, dankt hij aan de Europese opvoeding van zijn moeder. Daarom ook werd er thuis altijd Nederlands gesproken. Hoewel hij Chinees, Creools en zelfs een spoortje Frans bloed heeft, voelt hij zich uitsluitend Surinamer. Hij spreekt geen woord Chinees. In zijn eethuis serveert hij echte Chinese en Surinaamse gerechten, niet-vereuropeesd. Moksi metie is een schotel met gebraden varkensvlees, kip en saucijsjes. Amsooi is een soort andijvie, maar dan

wat bitterder en de befaamde kouseband uit het liedje van Max Woiski is een sperziebonensoort, maar dan veel langer, die gestoofd wordt. Als toetjes zijn er allerlei heerlijke vruchten — guave, markoesa, mango's en zuurzak — en hun sappen, zoals de orgeade, een amandeldrank. Het Surinaamse voedsel is hier nog wel te krijgen, maar doordat het meeste aan bederf onderhevig is, vereist de inkoop alle zorg. Doordat de ingrediënten ingevoerd moeten worden, liggen de prijzen aanzienlijk hoger dan in het vaderland. In „Canna" aan de Amstelveenseweg — in de Schinkelbuurt wonen nogal wat Surinamers — komen zowel Nederlanders als Surinamers eten. Fifty-fifty ongeveer. Er worden ook Surinaamse kunstwerken — vooral sieraden — geëxposeerd. Is het voor een Surinamer in Nederland moeilijk om een zaak te beginnen?

Tjin: „Nee, dat geloof ik niet. Ik heb althans geen nare ervaringen gehad. We wilden de Nederlanders laten zien, dat ook een Surinamer best wat presteren kan. Dat is het idealistische standpunt, waarmee deze zaak is opgezet. Ik heb dertien jaar in de verzekeringen gezeten. Dat achter een bureau zitten ging me vervelen. Het was de drang naar zelfstandigheid. De zaak loopt goed omdat er nog steeds meer Surinamers komen. Maar zelfs als alle Surinamers terug zouden gaan, kan ik nog wel het hoofd boven water houden, denk ik. De mensen gaan vooral in de weekeinden steeds meer buitenshuis eten."

Gaat u terug naar Suriname?

Tjin: „Dat weet ik nog niet. Ik zeg niet: ik moet terug. Ik beschouw dát land als mijn vaderland, waar ik het goed heb. Met de stakingen was ik nog in Suriname. Die zijn de bevolking niet ten goede gekomen. Vooral de armen hebben er door geleden, niet de grote heren. Ik ben zonder meer voor onafhankelijkheid nu. Maar niet zoals het nu gebeurt. Men moet niet te radicaal te werk gaan. Je moet een backing houden, om het land te kunnen blijven runnen. De revolutionaire groepen willen dat niet. Maar ik ben voor een soort geleidelijke overgang, waarbij Nederland de macht overdraagt aan capabele Surinamers, niet aan de oude bewindslieden. Ik ben bang dat de te snelle onafhankelijkheid een machtsstrijd ten gevolge zal hebben die grote verdeeldheid zal zaaien, waardoor onherstelbare schade zal ontstaan."

Wordt u vaak gediscrimineerd?

Tjin: „Toen ik kamers zocht, heb ik wel discriminatie ondervonden. Maar je moet voorzichtig zijn. De een doet het bedekt, de ander niet. Oppervlakkige opmerkingen — zo van Chinees ga naar je land terug — beschouw ik als grapjes. Mijn dochters worden wel eens pinda-Chinezen genoemd, maar dat beschouw ik als kinder-plagerij. Niet kwaadaardig. Een regelrechte aanval op de huidskleur beschouw ik wel als discriminatie. Het komt wel voor dat je ergens niet binnen mag, alleen vanwege je huidskleur. Laatst wilden we ergens een borreltje gaan pikken met vier man. De portier wilde ons niet binnen laten. Hij had opdracht om het evenwicht in de zaak te bewaren. Niet tussen zwarten en blanken, maar tussen mannen en vrouwen. Het was een danstent, dus dat vind ik wel redelijk. Hij kon geen mannen meer hebben. Maar toen kwam hij met verhaaltjes. Er was gisteravond weer gevochten, vertelde hij. Mijn vrienden waren toevallig de avond er voor ook geweest, met de dames en die zeiden dus: „Maar we zijn hier gisteren de hele avond geweest en we hebben niks gezien! Toen bond hij in. Kijk, dan heb je het gevoel dat je belazerd wordt".

Het lijkt wel of alle Surinamers in Nederland elkaar op een of andere manier kennen.

Tjin: „Dat klopt wel een beetje. De meeste Surinamers die hier zitten komen uit Paramaribo en dat is een klein stadje. Daar ontmoet je elkaar vaak. Daar komt bij dat wij veel makkelijker met elkaar omgaan en dat een groot deel van het leven zich buiten afspeelt. Je vindt het fijn om hier landgenoten te ontmoeten. In Suriname is het niet zo, dat je je eigen buren nauwelijks kent. Dat is daar ondenkbaar.

Wat vindt Tjin de opvallendste verschillen tussen Surinamers en Nederlanders? „Het zakelijke in de Nederlander en het onzakelijke in de Surinamer. De Nederlanders zijn gereserveerd, de Surinamers zijn veel amicaler. Wij koken altijd iets extra, voor als er mensen langs komen. Ook dood-vreemden worden uitgenodigd om mee te eten. In Nederland ga je niet onverwachts bij mensen op bezoek rond etenstijd. Dat kan niet. Als wij feestvieren komen de buren automatisch. Die hoeven niet te worden uitgenodigd. In Nederland moet je — als je een feest geeft — rekening houden met de buren. Nederlanders zijn afgeremd in hun doen en laten. Ze laten zich niet gaan. Ik vind: je kan zakelijk zijn en toch plezier maken.

JAN HAASBROEK

De stem van de Surinamer

Dat hebben jullie weer mooi voor mekaar
gefikst . . .
alleen de naambordjes worden veranderd.
Eerst noemden jullie ons kolonie,
daarna verbloemde „gebiedsdeel" dit,
vervolgens gelijkwaardige rijkspartners
en nu ineens Gemenebest.
Maar de rommel blijft precies dezelfde,
slaaf zou ik ook zijn na deze dag;
binnenlandse en buitenlandse uitbuiters
zouden doorgaan en vergeten dat
ook wij bestaan.
Maar wij die dit spelltje hebben doorzien
zijn niet meer die Surinamers van gisteren.
Wij bestaan en weten dat wij bestaan,
volkomen bewust van onze eigen macht.
Strijden gaan we tot de laatste ademtocht,
tot dat wij al die gekleurde kapitalisten
begraven hebben onder onze zool.

(Uit: Alphons Levens.
Bezinning en strijd. Uitgave van Ons Suriname. Postbus
5142, Amsterdam).

Niets meer

Ik heb niets meer, blanke man,
geen afkomst en geen land.
Alles is van jou en je kinderen,
jij hebt een akte van de blanke notaris.
De grond heb je in eigendom,
blanke man, met je bleke ogen.
Wie verkocht je die, blanke man?
betaalde je met kerken en scholen?
Misschien! Maar mijn vader betaalde met zijn leven!
Niet genoeg? Wat wil je dan?
Mijn moeders eer?
Wil je dat, blanke man?
Ik heb niets! Een arbeidscontract,
jaar in jaar uit voor niemendal.
Mijn zwarte vrijheid is in handen van jouw rechters.
Zij spreken blank recht met hun dunne lippen.
Maar ik ben zwart, blanke man!
Ik heb niets meer voor je.
Niets meer behalve mijn haat,
voor export bestemd.
O ja! en mijn liefde voor eigen gebruik,
want die krijg je nooit. Ha, ha, ha!

Kwame Dandilo
(Suriname)

Het lied van de vrijheid

Veel later pas ontdekte ik
dat hun zielen niet zo blank zijn
als de rijst die zij met ons aten
Toen heb ik ze teruggejaagd
naar de duisternissen waaruit zij kwamen
want mijn geesten zijn sterker dan hun goden
En toen ik bevrijd was
kon ik met de vogels spreken
en vuur scheppen uit de vulkanen.

Corly Verlooghen.

Bedankt

Bedankt voor al je kerken,
je whiskey en penicilline,
je scholen en je sulfapreparaat,
ten koste van mijn vrijheid!
Je wettige huwelijk en je eetgerei,
jij met je echtscheiding en tractoren,
je bordelen en verkeersborden,
ten koste van mijn geluk.
Bedankt voor je dierenbescherming,
en je snelvurend geweer,
jij met je hoogconjunctuur,
ten koste van mijn volk.
Bedankt voor je rechtspraak,
die geen onzer begrijpt,
Je dividend en je obligaties,
Jij wordt bedankt voor alles.
Ten koste van niets kreeg jij alles
maar laat in Godsnaam mij vrij!

Kwame Dandilo
(Suriname)

Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur A. Zoetebier
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 12, DECEMBER 1973 - 12e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Spanje heeft Johan te pakken

Wim Jesse vertelt op pag. 10 en 11 over zijn bezoek aan de familie Cruyff

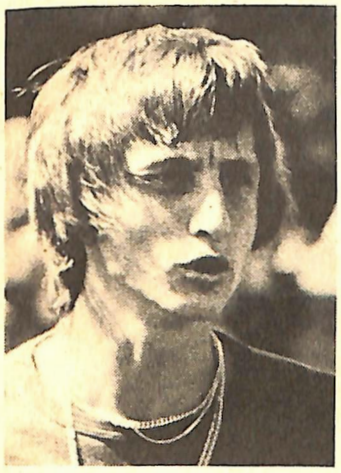

Vaste medewerkers:

Jan Haasbroek
Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

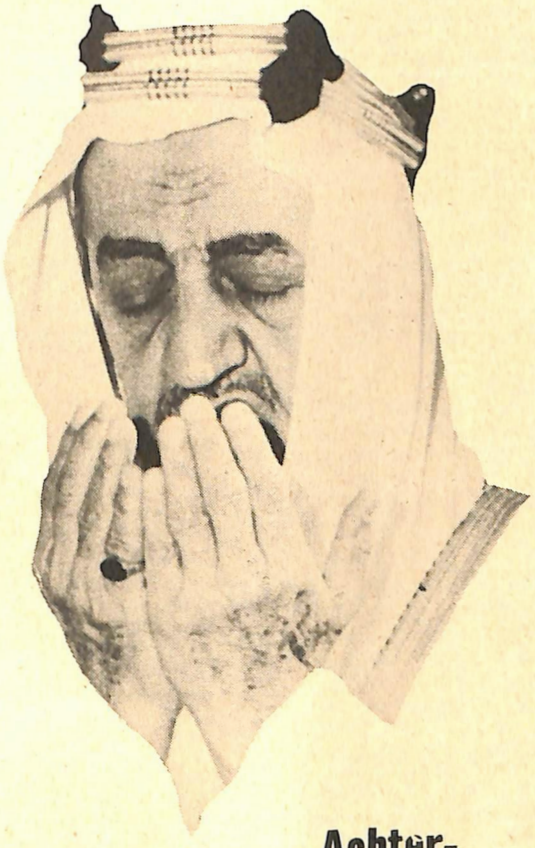

Achtergronden strijd Midden-Oosten

Een autoloze zondag is misschien niet prettig, maar welke machtstrijd ligt hieraan ten grondslag (zie pagina 3 en 4)

Het onvervangbare meesterschap van Ben Webster

„Ome Ben", tenor-saxofonist van kaliber, is niet meer (pag. 5)

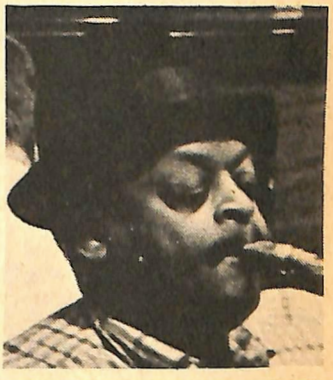

Dienstverhalen over een ander leger

Jan Haasbroek maakt na 10 jaar zijn balans op (zie pag. 8 en 9)

Een romantische Peckinpah
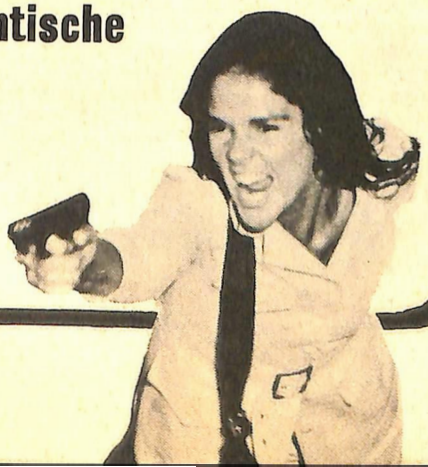
Ali Mc Graw in actie (zie pag. 6)